

career
енбек

**Автомобиль көлігі
саласындағы кәсіби біліктілік
бойынша салалық кеңестің
отырысы шешімімен
2024 жылғы «2» тамыздағы
№ 1 хаттамасы
БЕКІТІЛГЕН**

**САЛАЛЫҚ БІЛІКТІЛІК ШЕҢБЕРІ
«Автомобиль көлігі» бағыты бойынша**

Астана қаласы 2024 жыл

МАЗМҰНЫ

1.	Салалық біліктілік шеңберінің паспорты	4
2.	Жалпы ережелер	4
3.	Саланың ағымдағы жай-күйі	9
4.	Саланы талдау	10
5.	ЭҚЖЖ бойынша кәсіптік қызметтің әрбір түрінің кәсіпорындарында ҰКС бойынша сабақтардың негізгі топтарының сипаттамасы және олардың білімі (дипломдар, сертификаттар, куәліктер) және жұмыс тәжірибесі бойынша тиісті біліктіліктері	24
6.	Саланың кәсіби стандарттарының тізбесі: қолданыстағы және әзірлеуге жоспарлау	40
7.	Қорытындылар мен ұсыныстар	41
8.	Кестелік форматтағы СБШ біліктілік деңгейлерінің сипаттамасы	42
9.	Кәсіптік топтардағы кәсіптерді көрсете отырып, Кәсіптік біліктіліктің функционалдық картасы	86
10.	СБШ-дағы кәсіптік біліктілік картасы 2008 (ISCO-08) және ҰКС сабақтарының халықаралық стандарттық сыныптамасын ескеру	86

Қысқартулар мен аббревиатуралар тізімі:

1. ҰКС – Ұлттық кәсіптер классификаторы;
2. СБШ –Салалық біліктілік шеңбері;
3. ЕАЭО – Еуразиялық экономикалық одақ;
4. АК – автомобиль көлігі;
5. ҰБШ–Ұлттық біліктілік шеңбер;
6. ЖК – жеке кәсіпкер;
7. БТБА –Біріңғай тарифті-біліктілік анықтамалығы;
8. ТЖКБ – техникалық және кәсіптік білім беру;
9. ЖКО – жол-көлік оқиғалары;
10. АКҚ – автокөлік құралдары.

1. «АВТОМОБИЛЬ КӨЛІГІ» БАҒЫТЫ БОЙЫНША КӨЛІК САЛАСЫНДАҒЫ САЛАЛЫҚ БІЛІКТІЛІК ШЕҢБЕРІНІҢ ПАСПОРТЫ

Сала: Автомобиль көлігі

Кәсіби топтар:

0716 Автокөлік құралдары, теңіз және әуе кемелері

1041 Көлік қызметтері

Экономикалық қызмет түрлері:

Құрлық көлігі және құбырлар арқылы тасымалдау. Автомобильдер мен мотоциклдердің көтерме және бөлшек саудасы және оларды жөндеу

ЭҚЖЖ кодтары: 49; 45

2. ЖАЛПЫ ЕРЕЖЕЛЕР

СБШ миссиялары – бұл жоғары кәсібилік пен тиімділікке бағытталған стандарттар мен критерийлердің бірыңғай жүйесін құрудан тұрады автомобиль көлігі саласындағы мамандар.

Саланың көзқарасы. Жоғары технологиялық, бәсекеге қабілетті, әлемдік стандарттарға сәйкес келетін, қауіпсіз, әлемдік көлік жүйесіне органикалық интеграцияланған автокөлік саласы экономика, Ұлттық қауіпсіздік, геосаясат, бизнес мүдделерін қоғам мен мемлекеттің игілігі үшін үйлесімді байланыстыруға тиіс. Жаһандану жағдайында Қазақстанның автокөлік саласының болашағы тек ұлттық ғана емес, сонымен қатар жетекші әлемдік державалар мен одақтардың отын саясатына, көлік телематикасын ілгерілетуге және зияткерлік көлік жүйелерін, көлік логистикасын және халықаралық көлік құқығын, ең алдымен ЕАЭО құқығын дамытуға байланысты. Қазақстанның автомобиль көлігі өз миссиясын жаңа, қоршаған ортаға қолайлы және тиімді технологияларды енгізу, тиісті кадрлық әлеуетті қалыптастыру шартымен ғана орындай алады.

СБШ мақсаты «Автомобиль көлігі» – салада танылатын біліктілік деңгейлерінің құрылымдық сипаттамасын, экономиканы дамытудың перспективаларын, басымдықтарын және автомобиль көлігін дамыту стратегиясын ескере отырып, ұлттық біліктілік шеңбері (бұдан әрі-ҰБШ) негізінде қолданыстағы біліктіліктерге қойылатын талаптарды тұжырымдау, сондай-ақ салааралық құзыреттерді және сабақтас кәсіп түрлерін (біліктіліктерді) көрсете отырып, біліктілік деңгейлері бойынша кәсіптерді картаға түсіру.

СБШ міндеттері:

1. Құзыреттерді стандарттау: автомобиль көлігі саласын табысты дамыту үшін қажетті негізгі құзыреттерді айқындау.

2. Функцияларды тиімді орындау үшін қажетті білімді, дағдыларды және дағдыларды стандарттау.

3. Автомобиль көлігінің серпінді өзгеріп отыратын саласының талаптарына сәйкес АҚ қызметкерлерінің біліктілігін арттыру және үнемі жаңарту үшін мүмкіндіктерді қамтамасыз ету.

4. Сертификаттау және оқыту жүйесі арқылы кәсіби дамуды қолдау.

5. Процестің ашықтығына ықпал ететін дағдыларды бағалаудың нақты және түсінікті стандарттарын жасау.

6. Білім беру бағдарламалары мен «Автомобиль көлігі» саласындағы еңбек нарығының талаптары арасында байланыс орнату.

«Кәсіптік біліктіліктер туралы» Қазақстан Республикасы Заңының 5-бабының 4-тармағына сәйкес СБШ Қазақстан Республикасының Ұлттық біліктілік жүйесінде белгіленген ҰБК-ға негізделеді. ҰБХ Біліктіліктің сегіз деңгейін қамтиды, бұл «Білім туралы» 2007 жылғы 27 шілдедегі Қазақстан Республикасының Заңында айқындалған Еуропалық біліктілік шеңберіне және білім беру деңгейлеріне сәйкес келеді. Ұсынылған сегіз деңгей ҰБШ-де оқыту нәтижелері түрінде сипатталған.

СБШ Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау министрінің 2023 жылғы 14 қыркүйектегі бұйрығымен бекітілген Салалық біліктілік шеңберлерін әзірлеу және (немесе) өзектендіру қағидалары негізінде әзірленді № 384 және көлік (автомобиль көлігі) саласындағы мақсаттарды, міндеттерді, өндірістік циклды, қызмет түрлерін және ұжымдық еңбек бөлінісіндегі рөлін ескере отырып, ҰБК-ның қызметкерлердің құзыреттеріне қойылатын талаптарын нақтылайды.

1) «Автомобиль көлігі» СБШ кәсіптік стандарттарды әзірлеу үшін негіз қалаушы құжат болып табылады, ол өз кезегінде көлік (автомобиль көлігі) саласындағы білім беру бағдарламаларының негізіне алынуы және сала қызметкерлерінің құзыреттерін бағалаудың объективті жүйесін құруы тиіс. СБШ келесі қағидаттарды ескере отырып әзірленді:

2) саладағы негізгі өнімді айқындау-автокөлік құралдары мен инфрақұрылымды пайдалана отырып, жолаушыларды, багажды, жүктерді және пошта жөнелтілімдерін тасымалдау бойынша қызметтер көрсету;

3) саланың қосалқы өнімі-автокөлік құралдарын, оның ішінде жеке тұлғаларға тиесілі көлік құралдарын техникалық пайдалану бойынша қызметтер көрсету;

4) сала шекараларын айқындау;

5) еңбек бөлінісі жүйесін анықтау;

6) өмір сүру перспективалары мен өзгергіштігін ескере отырып, салада өзара байланысты кәсіби топтарды және/немесе кіші топтарды айқындау;

7) практикалық тәжірибені ескере отырып, Біліктіліктің төменгі деңгейлерінен жоғары деңгейлеріне өту кезінде біліктілікті дамыту траекторияларының сабақтастығы;

8) СБШ талаптарының барлық кәсіби топтарға және/немесе кіші топтарға қолданылуы;

9) біліктілік деңгейлері иерархиясының еңбек бөлінісінің құрылымына және Қазақстан Республикасының Білім беру жүйесіне сәйкестігі;

10) кәсіптік қызмет және экономикалық орындылық параметрлері арқылы СБШ біліктілік деңгейлерін (кіші деңгейлерін) сипаттау;

11) саланың функционалдық картасын жасау арқылы салаға Функционалдық талдау жүргізу;

12) барлық пайдаланушылар үшін біліктілік деңгейлерін сипаттаудың анықтығы және пайдалану ыңғайлылығы.

Бұл СБШ да терминдер қолданылады:

автобус-жолаушылар мен багажды тасымалдауға арналған, жүргізушінің орнын қоспағанда, сегізден астам отыратын орны бар автомобиль көлігі;

автовокзал - жолаушылар ағыны тәулігіне бес жүз адамнан асатын автобустардың жолаушылары мен жүргізушілеріне қызмет көрсетуге арналған және оған мыналар кіреді: сыйымдылығы жетпіс бес адамнан асатын күту залы және билет кассалары бар күрделі ғимарат, жүргізушілерді медициналық қуәландыру және алғашқы медициналық-санитарлық көмек көрсету пункттері, сақтау камералары, жолаушыларды отырғызуға және түсіруге арналған перрон, автобустардың тұрағына арналған алаң, автобустарды тексеруге арналған бекеттер, диспетчерлік пункттер және ана мен баланың бөлмесі, кемінде бес мың шаршы метр аумақта орналасқан;

автомобиль көлік құралы (автокөлік құралы) - автобустарды, шағын автобустарды, жеңіл және жүк автомобильдерін, троллейбустарды, автомобиль тіркемелерін, ершікті тартқыштарға жартылай тіркемелерді, сондай-ақ мамандандырылған автомобильдерді (жүктердің белгілі бір түрлерін тасымалдауға арналған) және арнайы автомобильдерді (әртүрлі негізінен көліктік емес жұмыстарды орындауға арналған) қамтитын автомобиль көлігінің жылжымалы құрамының бірлігі;

автомобильмен тасымалдау-автомобиль жолдарымен автокөлік құралдарымен жүзеге асырылатын жолаушыларды, багажды, жүктерді және пошта жөнелтілімдерін тасымалдау;

автомобиль тасымалдаушысы (бұдан әрі-тасымалдаушы) - автокөлік құралдарын меншік құқығында немесе өзге де заңды негіздерде иеленетін, жолаушыларды, багажды, жүктерді және пошта жөнелтілімдерін ақыға немесе жалдау бойынша тасымалдау бойынша қызметтер көрсететін жеке немесе заңды тұлға;

автомобиль көлігі-қызмет саласы автокөлік құралдары мен инфрақұрылымды пайдалана отырып, жолаушыларды, багажды, жүктерді және пошта жөнелтілімдерін тасымалдауды ұйымдастыру және жүзеге асыру болып табылатын экономика саласы;

автобекет-жолаушылар ағыны тәулігіне бес жүз адамнан аз болатын жолаушылар мен автобус жүргізушілеріне қызмет көрсетуге арналған және оған мыналар кіреді: сыйымдылығы жетпіс бес адамға дейінгі күту залы және билет кассалары бар күрделі ғимарат, сақтау камералары,

жолаушыларды отырғызуға және түсіруге арналған алжапқыш, автобустарды қоюға арналған алаң, диспетчерлік пункттер, орналасқан аумағында кемінде екі жарым мың шаршы метр;

багаж-жолаушылар мен багажды автомобиль көлігімен тасымалдау қағидаларында белгіленген нормалар шегінде автобустың, шағын автобустың багаж бөлімшесінде немесе автобусқа, шағын автобусқа ілесіп жүретін багаж автомобилінде, сондай-ақ тасымалдаушымен қосымша келісім негізінде таксиде буып-түйілген және тасымалданатын жолаушының мүлкі;

жүргізуші-көлік құралын басқаратын тұлға;

жүк мамандандырылған автокөлік құралы-белгілі бір жүк түрін тасымалдауға арналған шанағы немесе сыйымдылығы бар жүк автомобилі, автомобиль тіркемесі немесе жартылай тіркеме;

жүк көлігі-жүктерді тасымалдауға арналған автокөлік құралы;

жүктер-жүктерді автомобиль көлігімен тасымалдау қағидаларында белгіленген талаптарға сәйкес тасымалдауға қабылданған мүлік;

таксидің ақпараттық-диспетчерлік қызметі-тасымалдаушы немесе өзге тұлға клиенттердің тапсырыстарын өңдеу және оларды такси жүргізушісіне беру үшін, оның ішінде аппараттық-бағдарламалық кешенді қолдана отырып құратын қызмет;

автомобиль көлігінің инфрақұрылымы-тасымалдау процесінің үздіксіздігін, сондай-ақ автокөлік құралдарын қауіпсіз пайдалануды қамтамасыз ететін құрылыстар кешені (Автовокзалдар, автостанциялар, жолаушыларға қызмет көрсету пункттері, жүк терминалдары, автокөлік құралдарына техникалық қызмет көрсету және жөндеу станциялары (шеберханалары), автокөлік құралдарын сақтауға арналған құрылыстар);

жеңіл автомобиль-жолаушылар мен багажды автомобильмен тасымалдауға арналған және жүргізушінің орнын қоспағанда, отыруға арналған сегіз орыннан аспайтын автокөлік құралы;

микроавтобус-дайындаушы зауытта көзделген жүргізушінің орнын қоспағанда, отыруға арналған он алты орыннан аспайтын ерекше шағын сыныпты автобус;

мотоцикл-қозғалтқышы бар екі доңғалақты, бүйірлік тіркемесі бар немесе жоқ механикалық көлік құралы. Мотоциклдерге салмағы жүктемесіз төрт жүз килограмнан аспайтын үш және төрт доңғалақты көлік құралдары, цилиндр көлемі елу текше сантиметрден асатын скутерлер және ұқсас сипаттамалары бар басқа да көлік құралдары теңестіріледі;

жол қозғалысының қауіпсіздігін қамтамасыз ету-жол-көлік оқиғаларын, жол қозғалысының экологиялық жағдайға, халықтың денсаулығына теріс әсерін болдырмауға, олардың зардаптарының ауырлығын төмендетуге, сондай-ақ осындай зардаптарды жоюға бағытталған қызмет;

қоғамдық көлік-жолаушылар мен багажды, сондай-ақ таксиді автомобильмен тұрақты және тұрақты емес тасымалдауды жүзеге асыратын жалпыға ортақ пайдаланылатын көлік;

міндетті техникалық байқау-механикалық көлік құралдарының және олардың тіркемелерінің техникалық жай-күйінің Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген талаптарға сәйкестігін диагностикалаудың кезеңдік процесі;

паркинг - бір немесе көп деңгейлі инженерлік құрылысты қоса алғанда, арнайы жабдықталған ғимарат (ғимараттың бір бөлігі), ғимарат (құрылыстың бір бөлігі) немесе көлік құралдарын сақтауға (тұрақтауға) арналған және нормативтік құқықтық актілерге сәйкес ұйымдастырылған арнайы ашық алаң болып табылатын аумақ;

тұрақ - Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен бекітілген Нормативтік құқықтық актілерге сәйкес ұйымдастырылған жол учаскесі болып табылатын көлік құралының тұрақ орны;

жолаушылар агенттігі-тасымалдаушымен жасалған шарт негізінде өзінің сату пункттері арқылы жол жүру құжаттарын (билеттерін) сату бойынша қызметтер көрсететін, жол жүру құжаттарын (билеттерін)ресімдеуге қойылатын талаптардың орындалуын қамтамасыз ететін тұлға;

такси тасымалдаушы-жолаушылар мен багажды таксимен тасымалдау бойынша қызметтер көрсететін жеке кәсіпкер немесе заңды тұлға;

жол жүру құжаты (билет) - ресімдеу арқылы жолаушыны тасымалдау шарты жасалатын қағаз немесе электрондық нысандағы құжат;

жолаушыларға қызмет көрсету пункті-автовокзалдары немесе автостанциялары жоқ елді мекендердегі жолаушыларға қызмет көрсетуге арналған, жол жүру құжаттарын (билеттерін) және багаж түбіртектерін сатуға арналған, автокөлік құралдарын қауіпсіз тоқтатуға, жолаушыларды отырғызуға, түсіруге арналған алаңмен және жолаушыларды әртүрлі ауа райы жағдайларынан қорғауға арналған құрылыспен жабдықталған объект;

жол парағы-жүргізуші мен автокөлік құралының жұмысын есепке алу мен бақылауға арналған құжат;

арнайы автокөлік құралы - жүк-жолаушылар тасымалынан басқа белгілі бір технологиялық процестерді немесе операцияларды орындауға арналған арнайы жабдығы бар автомобиль, автомобиль тіркемесі немесе жартылай тіркеме;

такси - жолаушылар мен багажды автомобильмен тасымалдауға арналған, жолаушылар мен багажды автомобиль көлігімен тасымалдау Ережелеріне сәйкес жабдықталған жеңіл автомобиль;

автокөлік құралдарын техникалық пайдалану-автокөлік құралдарын қауіпсіз пайдалануды ұйымдастыруға және қамтамасыз етуге, оны сақтауға және сұйық және газ тәріздес автомобиль отындарына, сондай-ақ электр энергиясына құюға бағытталған іс-шаралар, техникалық әсерлер (диагностикалау, техникалық қызмет көрсету, жөндеу) кешені;

қосалқы бөлшектерді сату-қосалқы бөлшектерді, майларды және басқа да пайдалану сұйықтықтарын көтерме және бөлшек сауда желісі арқылы өткізу;

көлік-экспедициялық агенттік-негізгі қызмет түрі көлік-экспедициялық қызмет көрсету болып табылатын мамандандырылған ұйым.

3. САЛАНЫҢ АҒЫМДАҒЫ ЖАЙ-КҮЙІ

АК саласының құрылымы басқарушылық, негізгі өндірістік, дайындық, өндірістен кейінгі және қосалқы процестерді қамтиды, олардың арасындағы байланыс төмендегі кестеде көрсетілген.

ҰБШ деңгейі			
2 – 7	<p align="center">1. Басқару процесі</p> <p>1.1. Автомобиль көлігінің техникалық жай-күйін бақылау 1.2. Бақылау-тексеру қызметі 1.3. Жолаушылар көлігі қозғалысын диспетчерлік басқару 1.4. Жүк көлігі қозғалысын диспетчерлік басқару</p>		
2 – 7	<p align="center">3.Өндірістік процесі дайындау</p> <p>3.1. Автокөлік құралдарын мерзімді техникалық қарап-тексеру 3.2. Автобустарды пайдалануға байланысты дайындық және қорытынды операциялар</p>	<p align="center">2. Негізгі өндірістік процестер</p> <p>2.1. Жолаушылар мен багажды автобустармен тасымалдау 2.2. Жолаушылар мен багажды троллейбустармен тасымалдау 2.3. Жолаушылар мен багажды таксимен тасымалдау 2.4. Жүктерді автомобиль көлігімен тасымалдау 2.5. Халықаралық жүк автомобиль тасымалдары 2.6. Автостанциялар мен автовокзалдардың қызметі</p>	<p align="center">4.Өндірістен кейінгі процесстер</p> <p>3.1. Автобустарды диагностикалау, техникалық қызмет көрсету және жөндеу 3.2. Басқа да автокөлік құралдарын диагностикалау, техникалық қызмет көрсету және жөндеу</p>
1 – 6	<p align="center">5.Көмекші процестер</p> <p>5.1.Автобустар қозғалысының қауіпсіздігін қамтамасыз ету 5.2.Автокөлік тұрақтары мен ақылы автотұрақтардың қызметі 5.3.Көлік құралдары жүргізушілерін даярлайтын жөніндегі оқу ұйымдарының қызметі 5.4. Автомобиль жүк тасымалдарына қатысатын персоналдың кәсіби даярлығын ұйымдастыру 5.5.Автомобиль жолаушылар тасымалына қатысатын персоналды кәсіби даярлауды ұйымдастыру 5.6. Тіркеп сүйреу және жолда техникалық көмек көрсету</p>		

4. САЛАНЫ ТАЛДАУ

Автомобиль көлігі-қызмет саласы автокөлік құралдары мен инфрақұрылымды пайдалана отырып, жолаушыларды, багажды, жүктерді және пошта жөнелтілімдерін автомобильмен тасымалдауды ұйымдастыру және жүзеге асыру болып табылатын экономика саласы.

Мақсаты бойынша автомобиль тасымалдары жүктерді, жолаушылар мен багажды, пошта жөнелтілімдерін тасымалдауға бөлінеді.

Қатынас түрлері бойынша жолаушылар мен багажды тасымалдау мыналарға бөлінеді:

1) халықаралық-Қазақстан Республикасы мен шет мемлекеттер арасындағы немесе Қазақстан Республикасының аумағы арқылы транзитпен тасымалдау;

2) республикаішілік-Қазақстан Республикасының аумағында орналасқан елді мекендер арасындағы тасымалдау.

Әкімшілік-аумақтық белгісі бойынша жолаушылар мен багажды республикаішілік тасымалдау мыналарға бөлінеді:

1) қалалық (ауылдық) - елді мекеннің белгіленген шекаралары шегінде тасымалдау;

2) қала маңы - елді мекеннің белгіленген шекарасынан өлшенетін, ұзындығы елу километрге дейінгі қала маңы аймағымен елді мекенді қосатын маршруттар бойынша тасымалдау;

3) ауданішілік-бір аудан шегінде елді мекендер арасындағы тасымалдау;

4) ауданаралық (қалааралық облысішілік) - әртүрлі аудандардағы елді мекендер арасында жүзеге асырылатын немесе елді мекендерді облыстық маңызы бар қалалармен байланыстыратын бір облыс шегіндегі тасымалдаулар;

5) қалааралық облысаралық-әртүрлі облыстардағы елді мекендер арасында жүзеге асырылатын немесе елді мекендерді Республикалық маңызы бар қалалармен, Астанамен байланыстыратын тасымалдаулар.

Ұйымның сипаты бойынша жолаушылар мен багажды автомобильмен тасымалдау тұрақты және тұрақты емес болып бөлінеді.

Жолаушылар тасымалына жалпы пайдаланымдағы көлік, мамандандырылған жолаушылар көлігі, сондай-ақ жеке пайдаланудағы көлік жұмылдырылады.

Жүк автомобиль тасымалдары ұйымдық, аумақтық және салалық белгілері бойынша жіктеледі.

Ұйымдастырушылық белгісі бойынша жүк автомобиль тасымалдары жалпыға ортақ пайдаланылатын автомобиль көлігімен (коммерциялық сипатта болады) және ведомстволық көлікпен (технологияішілік және өндірісішілік тасымалдаулар, кәсіпорындардың өндірістік қызметін қамтамасыз ету үшін орындалады) жүзеге асырылатын болып бөлінеді.

Аумақтық негізде жүк тасымалын қалалық, қала маңындағы, ауданішілік, қалааралық, халықаралық деп бөлуге болады.

Байланыс түрі бойынша жүк тасымалын келесіге бөлуге болады:

– тікелей қатынасты тасымалдау-жөнелту пунктiнен межелi пунктiне дейiн бiр автокөлiк құралында жүзеге асырылатын жүктi тасымалдау;

- мультимодальды тасымалдау - жүктi көлiктiң екi немесе одан да көп түрiмен тасымалдау;

- интермодальды тасымалдау-көлiк түрiн ауыстырған кезде жүктiң өзiн шамадан тыс жүктемей, бiр жүк бiрлiгiнде немесе автокөлiк құралында екi немесе одан да көп көлiк түрiмен жүктi дәйектi тасымалдау.

Салалық белгi бойынша автомобиль жүк тасымалдары құрылыс жүктерiн, өндiру және өңдеу өнеркәсiбi жүктерiн, жанар-жағармай материалдарын (қауiптi жүктерге жататын), сауда желiсiн, орман өнеркәсiбi мен ауыл шаруашылығын тасымалдауға, елдi мекендердегi коммуналдық тасымалдауға (тұрмыстық қалдықтарды, қарды әкету, Төтенше жағдайлар кезiнде халыққа қызмет көрсету және т. б.) бөлiнедi. Автомобиль тасымалдарының аталған түрлерiнiң әрқайсысы белгiлi бiр пайдалану жағдайларымен және жылжымалы құрамның тиiстi түрлерiмен сипатталады.

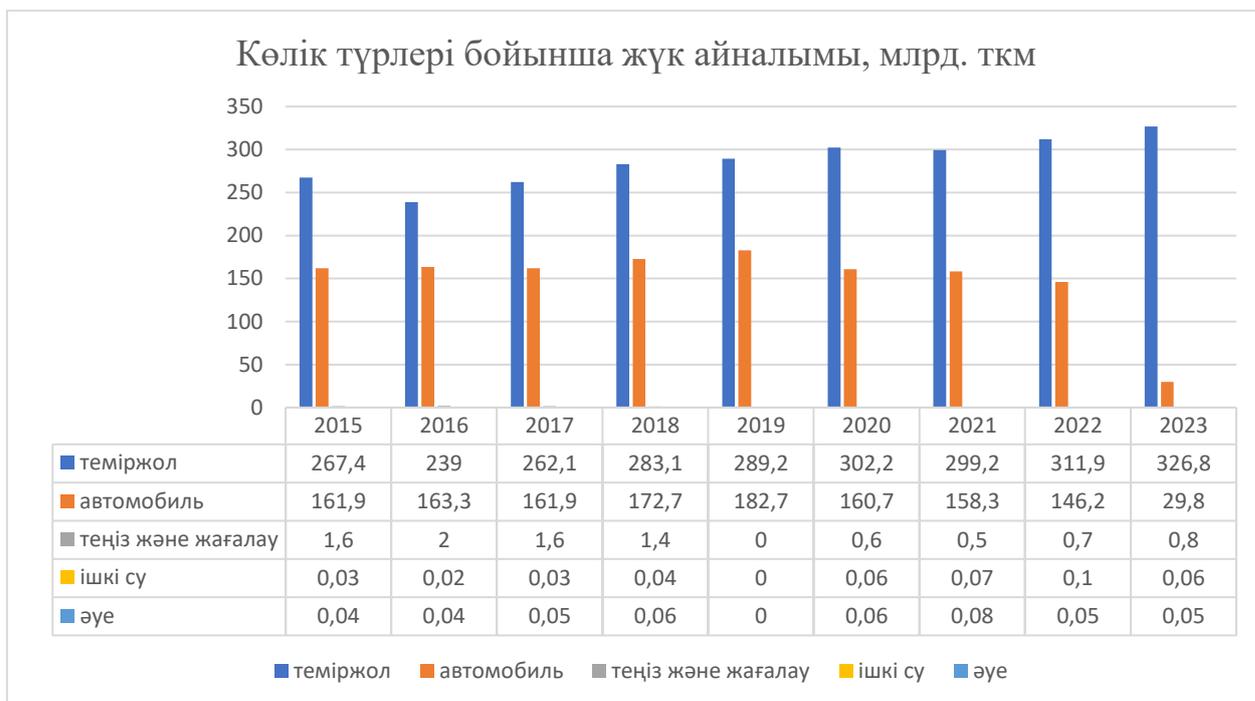
Әлемдiк экономиканың дамуының соңғы онжылдықтары қоғамдық тасымалдау қажеттiлiктерiн қамтамасыз етудегi автомобиль көлiгiнiң рөлiнiң тұрақты өсуiмен сипатталды. Бұл көлiктiң осы түрiнiң объективтi артықшылықтарымен, жол құрылысының қарқынды дамуымен, сондай-ақ автокөлiк құралдарын сындарлы жетiлдiрудегi прогреспен түсiндiрiледi.

1-сүрет – 2015-2023 жж. динамикадағы көлік түрлерi бойынша жүк тасымалының көлемi (құбыр өткiзгiштi есептемегенде).

Дереккөз: Статистикалық мәліметтер

Қазіргі уақытта әлемнің неғұрлым дамыған елдерінде жүк және жолаушылар тасымалы көлемінің 70-80% - ы автокөлікпен орындалады. Қазақстанда да автокөлік жетекші рөлге ие болды. Мәселен, 2023 жылы көліктің барлық түрлерімен (құбыр желісін есептемегенде) 640,8 млн.тонна түрлі жүк тасымалданды, оның 45% - ы Автомобиль көлігіне тиесілі болды. Жалпы жүк айналымындағы автокөлік үлесі (құбыржол көлігін есептемегенде) 70,7% құрады.

2- сурет – 2015-2023 жылдардағы динамикадағы көлік түрлері бойынша жүк айналымы (құбыр өткізгішті есептемегенде).

Дереккөз: статистикалық мәліметтер

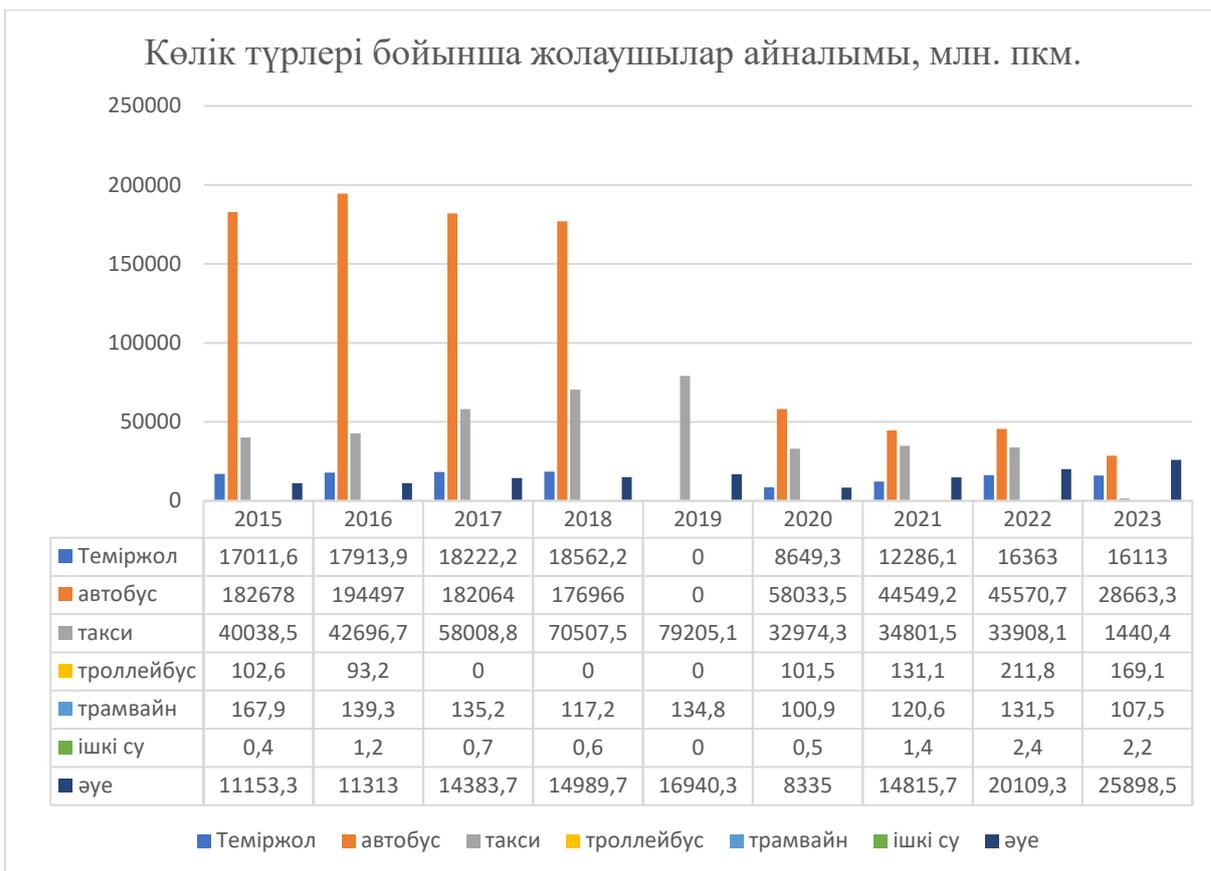
1 және 2-суреттер автокөліктің жүк жұмысындағы өзгерістерді айқын көрсетеді. 2015 жылға қатысты жүк автотасымалдарының көлемі 9% - ға азайды, бұл теміржол көлігіндегі жүк тасымалының өсу көрсеткішінен едәуір төмен.

Осы кезеңде автокөліктің жүк айналымы 5 есе азайды, ал теміржол көлігінде ол тек 22% - ға азайды.

3- сурет – 2015-2023 ж Көлік түрлері бойынша жолаушыларды тасымалдау көлемі динамикада
Дереккөз: Статистические мәліметтер

Коммерциялық тасымалдаумен айналысатын жеке кәсіпкерлердің тасымалдау көлемін бағалауды ескере отырып, жолаушылар тасымалы 2018 жылы шамамен 22969,7 млн.адамды құрады. 2023 жылы республиканың автокөлігімен 1497 млн. адам тасымалданды (жалпы көлемнің 96,5%), жолаушылар айналымы 30272,8 млрд.пкм құрады. (Жолаушылар айналымының жалпы көлемінің 2%). Жолаушыларды автокөлікпен тасымалдау көлемі 2015 жылмен салыстырғанда 19% - ға азайды (темір жол көлігінде салыстыру үшін тек 17,8% - ға), жолаушылар айналымы 43% - ға (темір жол көлігінде 1% - ға) азайды. - қараңыз суреттер 3,4.

**4- сурет – Динамикадағы көлік түрлері бойынша жолаушылар айналымы
2015-2023 жж.**

Дереккөз: статистикалық мәліметтер

Тасымалдау кірістілігіне әсер ететін факторлардың бірі-тасымалдау тарифтерінің мөлшері. Жүк тасымалдарында және халықаралық, қалааралық және қала маңындағы қатынастарда жолаушыларды тасымалдауда тарифтердің шамасын тасымалдаушы белгілейді және шарттық болып табылады.

Көлемі бойынша автокөлікпен тасымалдаудың жалпы табысының жартысынан астамын алатын қалалық қатынаста жолаушыларды тасымалдауға Тарифтердің шамасын жергілікті атқарушы органдар (әкімдіктер) белгілейді. Көбінесе тариф жолаушылар ағынын тексеру нәтижелері бойынша олардың негіздемесіз белгіленеді. Тарифтер мөлшеріне жолаушылардың жеңілдікті санаттарының жол жүруі үшін өтемақы төлеу және шығынды әлеуметтік маңызы бар маршруттарды пайдаланғаны үшін субсидиялар төлеу де әсер етеді.

Автомобиль көлігі кәсіпорындарының 2015-2023 жылдардағы жүк және жолаушылар тасымалынан түсетін кірістері 1-кестеде келтірілген. Осы кезеңде жүк тасымалдарынан түсетін кірістер 2015 жылы 109956,6 млн.теңгеден 2022 жылы 337373,2 млн. теңгеге дейін өсті, яғни 3 есеге. 2015-2023 жылдары жолаушылар тасымалынан түсетін кірістер 2015 жылы 836,1

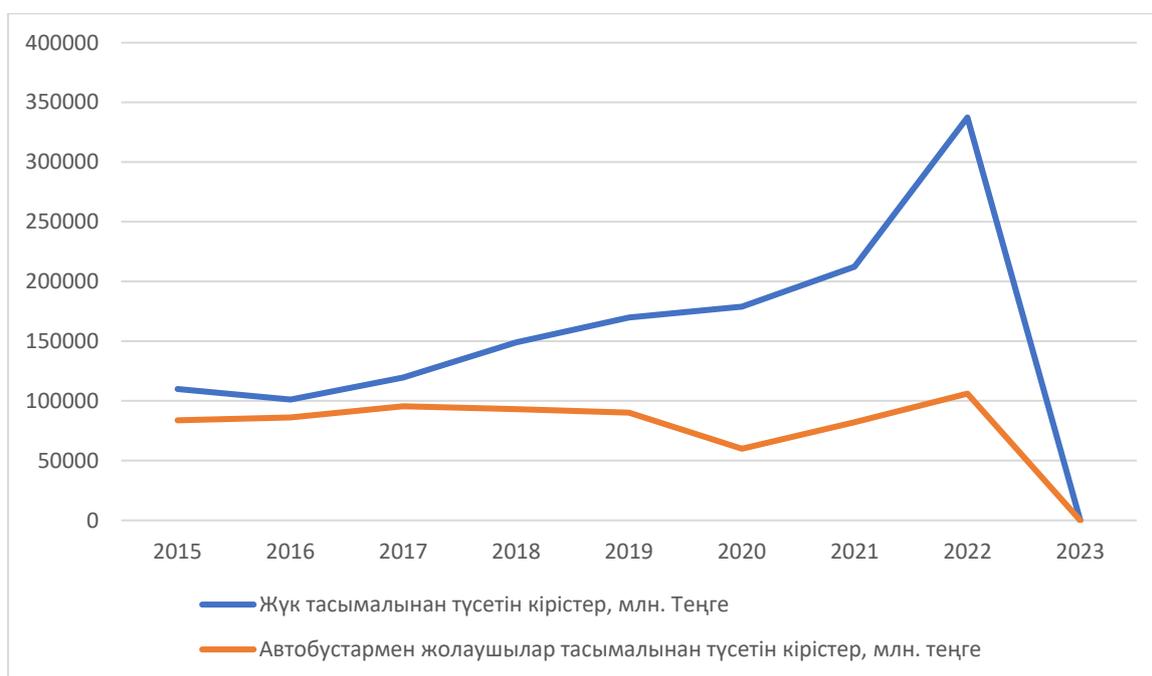
млн. теңгеден 2022 жылы 106132,8 млн. теңгеге дейін, яғни 1,5 есеге ұлғайды.

1-кесте - 2015-2023 жылдардағы жүк және жолаушылар тасымалынан түсетін кірістер

Жылдар	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Жүк тасымалынан түсетін кірістер, млн. теңге	109956,6	101290,7	119630,2	148959,5	169961	179053,5	212430,3	337373,2	-
Автобустармен жолаушылар тасымалынан түсетін кірістер, млн. теңге	83836,1	86322,0	95592,2	93206,8	90332,8	60048,2	82250,0	106132,8	-

Дереккөз: Статистикалық мәліметтер

2015-2023 жылдардағы жүк және жолаушылар тасымалынан түсетін табыс динамикасы 5-суретте көрсетілген.

5- сурет - 2015-2023 жылдардағы автомобиль көлігімен жүк және жолаушылар тасымалынан түсетін кірістер динамикасы

Дереккөз: Статистикалық мәліметтер

Қазақстан Республикасында тіркелген автокөлік құралдарының (АКҚ) жалпы саны 2024 жылғы 1 қаңтарға тіркелген автокөлік құралдарының саны

5 326,8 мың бірлікті құрады, оның 88% – жеңіл автомобильдер, 9,9% – жүк және 2,1% – автобустар. 2023 жылы барлығы 1 191,3 мың автокөлік құралы тіркелді, өткен жылдың сәйкес кезеңімен салыстырғанда тіркеу саны 1,6 есеге артты.

Соңғы жылдары республикада автожолдардың өткізу қабілеттілігінің шектеулерін ескере отырып, жеке автомобильдердің қозғалысын шектеу және қоғамдық жолаушылар көлігін дамыту жөнінде белсенді шаралар қолданыла бастады.

Автокөлік тасымалы саласында салыстырмалы түрде шағын өндірістік құрылымдар басым. Жылжымалы құрамға техникалық қызмет көрсетуді және жөндеуді автокөлік кәсіпорындарының меншікті құралдары да, мамандандырылған сервистік кәсіпорындар да жүргізеді.

2015-2023 жылдары жүк кәсіпорындарының саны 599 бірліктен, 2010 жылы 1240 бірлікке, 2017 жылы барлығы 641 бірлікке ұлғайды. 2010-2017 жылдары өсу мен төмендеудің әртүрлі ауытқулары бар жолаушылар кәсіпорындарының саны бір деңгейде сақталды (2010 жылы 347 бірлік және 2017 жылы 345 бірлік болды). Нарықта жүк және жолаушылар тасымалын жүзеге асыратын жеке кәсіпкерлердің едәуір саны жұмыс істейді. Оларды көлік коммуникациялар саласындағы мемлекеттік уәкілетті органдар тарапынан орталықтандырылған есепке алу, яғни. салық есебінен басқа жүргізілмейді.

Жүк жөнелтушілермен немесе жүк алушылармен бірге көлік процесін ұйымдастырумен экспедиторлық және жақында логистикалық компаниялардың кең желісі айналысады. Осы нарық субъектілерінің мүдделерінің ауқымы көліктің барлық түрлеріне таралады, бұл, басқалармен қатар, автомобиль көлігін мультимодальды тасымалдауға табиғи тартуды қамтамасыз етеді.

Автокөлік өнеркәсіптік кәсіпорындардың жүктерін тасымалдауда маңызды рөл атқарады. Олар кәсіпорындар ішінде (зауыт ішіндегі және карьера ішіндегі) тасымалдауды, сондай-ақ кәсіпорындардан жақын маңдағы теміржол станцияларына, порттарға, әуежайларға және жеткізуші кәсіпорындарға сыртқы тасымалдауды жүзеге асырады.

Жүк пен жолаушыларды тасымалдаудан басқа, автомобиль көлігі көптеген басқа функцияларды орындайды: жедел медициналық көмек, өрт сөндіру, қоғамдық тәртіп органдары және т. б.

Соңғы жылдардағы зерттеулер автокөлік саласының негізгі проблемаларының бірі кадрлардың (жүргізушілер мен механиктердің, автомобиль тасымалдарын ұйымдастыру саласындағы мамандардың және т.б.) тапшылығы мен жеткіліксіз даярлығы болып табылатынын көрсетті. Әр түрлі жастағы адамдардың кәсіптік құзыреттілікке ие болуына, оның ішінде нақты жабдықтармен, технологиялармен, кәсіптік құралдармен жұмыс істеуге, олардың жұмысшы кәсібі немесе қызметші лауазымы бойынша біліктілік разрядтарын, сыныптарын, санаттарын алуға бағытталған кәсіптік даярлау жүйесі бұзылды.

Бұл жағдайдың негізінде көптеген себептер жатыр, соның ішінде Жолаушылар тасымалы саласындағы жалақының салыстырмалы түрде төмен деңгейі (төмендегі кестені қараңыз). Мысалы, 2017 жылы мұнда бір қызметкердің орташа айлық жалақысы 132226 теңгені құрады, ал экономиканың барлық салалары бойынша орташа есеппен - 150827 теңге, "көлік және қоймалау" секторы бойынша - 193579 теңге. Кадрлардың ауысуы теріс әсер етеді. Егер республика бойынша орташа алғанда кадрлардың жалпы айналымының коэффициенті 2017 жылы 52,6%, кадрлардың айналым коэффициенті - 20,4% құраса, онда жолаушылар автотасымалдау секторында тиісінше 79,8% және 33,6%, жүк автотасымалдау секторында тиісінше 56,6% және 25,9% құрады. Жолаушылар тасымалы секторындағы қызметкерлердің 80,5% - ға жуығы өз еркімен, 10% - ға жуығы еңбек тәртібінің бұзылуына байланысты жұмыстан шығарылады. Жүк автотасымалдау секторында жұмысшылардың шамамен 85% - ы және екінші себеп бойынша тек 0,2% - ы өз бастамасымен жұмыстан шығарылады.

Нарықта көптеген шағын қатысушылар бар. Көлік саласындағы шағын кәсіпкерлік субъектілерінің 87% - ы ЖК болып табылады, ал республика бойынша орташа алғанда олардың үлесі 67% - дан аспайды. Автобустардың 56,5% және жүк көліктерінің 61,1% жеке иелеріне тиесілі. Жеткілікті ресурстары мен жеке өндірістік базасы жоқ нарықтың шағын қатысушылары өндіріс пен кадрларға ұзақ мерзімді инвестицияларға аз қызығушылық танытады.

Еңбек нарығының дамуына Жұмысшылардың жұмыстары мен кәсіптерінің Бірыңғай тарифтік-біліктілік анықтамалықтарының және Басшылар, мамандар және басқа да қызметшілер лауазымдарының біліктілік анықтамалықтарының саланың қазіргі заманғы талаптарына сәйкес келмеуі белгілі бір теріс әсер етеді. Сонымен, оларға нарықта сұранысқа ие бірқатар кәсіптер мен лауазымдар кірмейді, кейбір мамандықтар бойынша, мысалы, жүргізуші, разрядтарды белгілей отырып, жұмыстың күрделілігі бойынша топтастыру жүйесі ескірген. БТБА-да белгіленген жұмысшылардың білім деңгейіне қойылатын талаптар көбінесе республикада қалыптасқан кадрларды даярлау жүйесіне, сондай-ақ нарықтың қызметкерлердің білімі мен дағдыларына деген қажеттіліктеріне сәйкес келмейді.

ҚР Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау министрлігі 2019 жылғы маусымда сұранысқа ие 100 сервистік және индустриялық кәсіптердің тізбесін ұсынды. Іріктеу стратегиялық, мемлекеттік және салалық даму бағдарламаларының басымдықтарын, индустриялық және сервистік кәсіптер сабақтарының Ұлттық сыныптауышынан, Еңбек министрлігінің 2025 жылға дейінгі кадрларға қажеттілік болжамының нәтижелерін бөлуді, сондай-ақ ҚР Білім және ғылым министрлігінің, "Атамекен" ҰКП мен оқу орындарының бірлескен күш-жігерімен сұралған жұмыс берушілердің 700-ге жуық сауалнамасын талдауды ескере отырып жүргізілді. Аталған тізімге электроника инженерлері, механик-инженерлер және олардың көмекшілері, электрик-инженерлер, авто (мото -) слесарлар мен жөндеушілер,

электромеханиктер, техник-электриктер, техник-механиктер сияқты салада кездесетін мамандықтар енді.

Орта білімнен кейінгі білім беру түріндегі салалық мамандықтардың ішінде 1201000 Автомобиль көлігіне техникалық қызмет көрсету, жөндеу және пайдалану мамандығы ең танымал болып табылады. Слесарлық және токарлық жұмыстармен байланысты мамандықтар да танымал. Оқушылардың көпшілігі мемлекеттік білім беру тапсырысы бойынша оқиды. Оқушыларды даярлау колледждер базасында жүргізіледі.

Жастардың автомобиль мамандықтарына деген жоғары қызығушылығына қарамастан, техникалық және кәсіптік білім беру жүйесі оның алдына қойылған міндеттерді орындай алмайтынын айту керек. Салаларға бірінші кезекте білікті жұмысшы кадрлар қажет – орта буын мамандары емес, техникалық қызмет көрсету мен жөндеудің тікелей орындаушылары. ТЖКБ жүйесіне мемлекет қаржыландыратын жобаларды іске асыру барысында колледждер заманауи диагностикалық кешендерді, зертханаларды, құралдар мен жабдықтарды сатып алған үлкен ақшалай қаражат салынды, алайда Т және ПО жүйесінде жұмысшы кәсіптері мен қажетті біліктілігі бар инженерлік-педагогикалық қызметкерлердің орасан тапшылығы болды.

Қалыптасқан жағдайды екі жолмен түзетуге болады:

- қолда бар инженерлік-педагогикалық кадрларды жұмысшы мамандықтарына оқыту;
- қысқа мерзімді педагогикалық курстарда алдын ала оқытып, жоғары жастағы білікті жұмысшыларды білім беру ұйымдарына жіберу.

Бірақ жоспарланған екі шығудың кез-келгенін жүзеге асыру үшін егжей-тегжейлі және сапалы кәсіби стандарттар қажет, олардың негізінде негізгі кәсіби білім беру бағдарламалары құрылады. Кәсіби стандарт «автокөлік құралдарын техникалық пайдалану» сегменті үшін білікті жұмысшылар мен мамандарды даярлауға арналған техникалық тапсырма ретінде қарастырылуы керек.

Қазақстан Республикасында, Ресей Федерациясындағыдай, "автокөлік құралдарын техникалық пайдалану" сегменті автомобиль сервисі кәсіпорындары үшін кәсіби стандарттарды қалыптастыруды және мамандар даярлауды бақылауға алатын уәкілетті органдардың ешқайсысына жатқызылмаған.

Бұл жобаға бастамашыл топ «техникалық пайдалану» сегментін енгізуге тырысады, онсыз автомобиль көлігі мен көлік логистикасының барлық қызметі күтілетін финалға тез жетеді – жүктер мен жолаушыларды тасымалдауға ештеңе болмайды. Автомобиль көлігі және көліктік бақылау комитетінің алдында «автокөлік құралдарын техникалық пайдалану» сегментіне жатқызылған қызметтің барлық бағыттарын бақылауға алу міндеті тұр.

6- сурет - Көлік процесінде автокөлік құралдарын техникалық пайдалану рөлінің схемалық көрінісі.

Техникалық пайдалану әдетте жұмыс пен қызметтің келесі негізгі түрлері болып табылады:

- кәсіпорынға немесе клиентке қажетті автокөлік құралдарын, жабдықтарды, қосалқы бөлшектер мен материалдарды таңдау және жеткізу;
- жаңа және пайдаланылған автокөлік құралдары мен агрегаттарды сатып алу және сату, оларды бағалау;
- сату алдындағы қызмет көрсету және кепілдік жөндеу;
- жанармай құю, жуу, тазалау және сақтау;
- автокөлік құралдарын пайдалану кезінде оларға техникалық қызмет көрсету және жөндеу;
- аспаптық техникалық байқау және оған дайындық;
- қосалқы бөлшектерді, материалдарды, жинақтаушы бұйымдар мен керек-жарақтарды сату;
- автокөлік құралдарын жалға және лизингке беру;
- жолдардағы техникалық көмек, эвакуация;

- автокөлік құралдарын жаңғырту, қайта жабдықтау және қайта жарақтандыру, тюнинг;
- есептен шығарылған бұйымдарды қабылдауды және қайта өңдеуге жіберуді қоса алғанда, автокөлік құралдарын пайдалану кезінде пайда болатын қалдықтарды жинау және кәдеге жарату;
- техникалық қызмет көрсету және жөндеу процестерін ақпараттық қамтамасыз ету;
- *автокөлік кәсіпорындарының персоналын, кәсіпкерлерді, жеке тұлғаларды - автокөлік құралдарының иелерін оқыту және кеңес беру.*

Жоғары білім беру жүйесінде мамандарды даярлау 5B071300 Көлік, көлік техникасы және технологиясы және 5B090100 Тасымалдауды, қозғалысты ұйымдастыру және көлікті пайдалану мамандықтары бойынша жүргізіледі. Бірінші мамандық бойынша оқуға түскен студенттердің 42% – ы мемлекеттік білім беру гранттары есебінен оқиды, екінші мамандық бойынша мұндай студенттердің үлесі әлдеқайда төмен-12%. Студенттердің өте аз саны кәсіпорындардың қаражаты есебінен оқытылады.

Автокөлік тасымалының маңызды аспектісі жол қозғалысы қауіпсіздігі болып табылады. Статистикаға сәйкес, 2023 жылы республиканың автомобиль жолдарындағы жол-көлік оқиғаларының саны 15 886 жол-көлік оқиғасын құрады, онда 22 097 адам зардап шекті. 2022 жылдың тиісті кезеңімен салыстырғанда оқиғалар саны 7,1% – ға, зардап шеккендер саны 2,5% - ға өсті. 2022 жылы 13 407 жол-көлік оқиғасы тіркелді, бұл өткен жылмен салыстырғанда 9,2% - ға өсті.

Қазақстанның автопаркі 2024 жылғы 1 қаңтарға Шығарылған жылы бойынша келесідей:

- 20 жылдан астам – 2 459 мың автомобиль;
- 10 жылдан 20 жылға дейін – 1 265,6 мың автомобиль;
- 7 жылдан 10 жылға дейін – 680,7 мың автомобиль;
- 3 жылдан 7 жылға дейін – 590,8 мың автомобиль;
- 3 жылға дейін – 319,7 мың автомобиль;

Талдау көрсеткендей, ЖКО-ның негізгі себептері: жол жүрісіне қатысушылардың өте төмен мәдениеті мен тәртібі, жол-көлік инфрақұрылымының қауіпсіздік талаптарына толық сәйкес келмеуі және жол жүрісі қауіпсіздігін қамтамасыз ету жүйесінің, оның ішінде көлік құралдары мен жүргізушілерді жол жүрісіне жіберудің тиімділігінің жеткіліксіздігі болды. Айта кету керек, елдегі көліктің 80% - 7 пайдалану мерзімі 7 жылдан асады, сондықтан техникалық жағдайды мұқият бақылауды қажет етеді. Сонымен қатар, Одақ кезінде қалыптасқан, көліктің техникалық жай-күйін ведомстволық бақылаудың жеткілікті қатаң жүйесі жекелеген ірі жеке автокөлік кәсіпорындарында және мемлекеттік ұйымдарда ғана сақталды. Бұл ретте мемлекеттік ұйымдарға тиесілі АҚК саны айтарлықтай азайды және бүгінгі күні елдегі көліктің жалпы санының 10% - дан азын құрайды.

Жеке кәсіпкерлік субъектілерін тексеру санын барынша азайтуға бағытталған мемлекеттік саясатты іске асыруға байланысты Жол полициясы

тарапынан пайдалану кезінде көліктің техникалық жай-күйін бақылау айтарлықтай тарылды.

Қазақстан Республикасының аумағында пайдаланудағы және жол жүрісі қауіпсіздігі жөніндегі орталық атқарушы органда тіркелген механикалық көлік құралдары мен олардың тіркемелері міндетті мемлекеттік техникалық қарап тексеруге жатады.

Қазақстан Республикасы Үкіметінің 1999 жылғы 31 наурыздағы № 343 қаулысымен мемлекеттік техникалық қарап-тексеру алдында көлік құралдарының техникалық жай-күйін диагностикалау жөніндегі қызмет Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен нарықтық қатынастар субъектілері орындайтын жұмыстар мен көрсетілетін қызметтер тізбесіне енгізілді. Осы Тізбеге Көлік құралдарын дайындауға, қайта жабдықтауға арналған техникалық құжаттаманың жол жүрісі қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласында қолданылатын нормаларға, ережелер мен стандарттарға сәйкестігі бөлігінде сараптама енгізілді. Бұл ретте, бүгінгі таңда заңнамада экономикалық қызметтің аталған түрлерімен айналысатын қызметкерлердің функционалдық мінез-құлқына, іскерліктеріне, дағдылары мен білімдеріне қойылатын талаптар белгіленбеген.

Еуропалық қоршаған ортаны қорғау агенттігінің есебіне сәйкес, Автомобиль көлігі Еуропадағы ауаны ластаудың негізгі көздерінің бірі болып табылады, әсіресе азот диоксиді және қатты қоспалар сияқты зиянды ластаушы заттар. Бұл сонымен қатар экологиялық шудың негізгі көзі. Ресей Федерациясындағы әртүрлі ақпарат көздері бойынша автокөліктің ауаның ластануына қосқан үлесі 60-80% құрайды. Өкінішке орай, Қазақстанда статистика органдары ластанудың жылжымалы көздерінен ластаушы заттар шығарындыларының мөлшері туралы деректерді ұсынбайды. Республиканың көптеген ірі қалаларындағы әртүрлі көздердің деректері бойынша автокөліктің ауа бассейнінің ластануына қосқан үлесі 60% және одан да көп, ал Алматы қаласында - жалпы қалалық жалпы шығарындының 90% - жетеді.

Жаңа технологияларды, халықаралық үрдістерді, үздік салалық тәжірибелерді, саланы дамыту стратегияларын сипаттау

Халықтың өмір сүру деңгейі мен әл-ауқатының артуы халықтың ұтқырлығы мен автомобильмен жүру деңгейінің артуына, жүк және жолаушылар тасымалы қарқындылығының артуына, яғни экономикалардың мұнай жеткізіліміне тәуелділігінің артуына, экологияға, жол желісіне жүктемеге, ЖКО қаупінің өсуіне әкеледі. Бірте-бірте халықаралық көлік саясатының алдыңғы қатарына мұнай импорттаушы елдердің энергетикалық қауіпсіздігі, тиеу ортасын, қалаларды автомобиль көлігінен қорғау мәселелері көтерілді.

Мақсатты саясат, ең алдымен Еуропа елдері, көліктегі энергияны тұтынуды азайту, оның экологиялық және экономикалық тиімділігін арттыру, қоғамдық, велосипед көлігін дамыта отырып, моторизацияны шектеу сияқты тұрақты тенденцияларға әкелді. Сонымен қатар, автокөлікке

ақпараттық-коммуникациялық, навигациялық технологиялардың дамуы қатты әсер етеді. Телематика көлік процестерін ұйымдастыруда, басқаруда, жүзеге асыруда үлкен рөл атқарады, Интеллектуалды көлік жүйелері қалыптасады. Қазақстан жаһандық процестер ағымында экономиканы цифрландыруға және еңбек нарығын жаңғыртуға негізделген дамудың түбегейлі жаңа траекториясын таңдады, ол мынадай құжаттарда тіркелген:

Мемлекет басшысының 2023 жылғы 1 қыркүйектегі "Әділ Қазақстанның экономикалық бағыты" атты Қазақстан халқына Жолдауы;

Үкіметтің 2022 жылғы 30 желтоқсандағы №1116 Қаулысымен бекітілген республиканың көліктік-логистикалық әлеуетін дамытудың 2030 жылға дейінгі тұжырымдамасы;

Қазақстан Республикасы Президентінің 2018 жылғы 15 ақпандағы № 636 Жарлығымен бекітілген Қазақстан Республикасының 2025 жылға дейінгі Стратегиялық даму жоспары;

Ұлт жоспары-Мемлекет басшысы Нұрсұлтан Назарбаевтың Бес институционалдық реформасын іске асыру жөніндегі 100 нақты қадам (2015 жылғы мамыр);

"Ұлттық экспорттық стратегия" бағдарламасы Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2017 жылғы 26 тамыздағы № 511 қаулысымен бекітілген;

Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2023 жылғы 28 наурыздағы №248 қаулысымен бекітілген Қазақстан Республикасында жоғары білім мен ғылымды дамытудың 2023-2029 жылдарға арналған тұжырымдамасы.

Автомобиль көлігіне қатысты кәсіптік-біліктілік бөлінісінде ақпараттық-коммуникациялық технологиялар, сымсыз телекоммуникациялық қызмет, логистика сияқты экономиканың салаларымен/секторларымен түйіскен жерде сабақтас кәсіптердің үлесі мен маңызының ұлғаюын күту керек. Электр жабдықтарымен, робототехникамен, диспетчерлеумен байланысты жекелеген кәсіптердің рөлі артады.

Саладағы еңбек нарығының дамуына ЕАЭО-ның қалыптасуы да белгілі бір әсер етеді. Атап айтқанда, Еуразиялық экономикалық одақ туралы шарттың 98-бабында (Астана қ., 2014 жылғы 29 мамыр) "мүше мемлекеттің еңбеккері білімі туралы құжаттарда, ғылыми дәреже беру және (немесе) ғылыми атақ беру туралы құжаттарда көрсетілген мамандығы мен біліктілігіне сәйкес кәсіби қызметпен айналысуға құқылы. осы Шартпен және жұмыспен қамту мемлекетінің заңнамасымен.». Осы баптың хаты мен рухынан ЕЭК мемлекеттерінде сабақтардың салыстырмалы тізбелері мен біліктілік жүйелері қолданылуы тиіс. Бұл тұрғыда ЕАЭО бойынша әріптес мемлекеттердің Еңбек нарығының ПАЙЫМЫ қызығушылық тудырады. Мәселен, Ресей Федерациясында әзірленген жаңа кәсіптер атласына сәйкес алдағы 15-20 жыл ішінде автомобиль көлігіндегі перспективалы кәсіптерге мыналар жатады:

1. Кросс-логистика операторы. Құзыретіне жүктерді жеткізудің және адамдарды әртүрлі көлік түрлерімен жылжытудың оңтайлы әдісін таңдау, әртүрлі көлік түрлерінің желісі арқылы ағындардың қозғалысын

бақылау және жөндеу, көлік тораптарының өтімділігін бақылау, Көлік желілерінің ағындарын қайта бөлу кіретін кәсіби маман.

2. Автоматтандырылған көлік жүйелерінің операторы. Роботты көлік желілеріне қызмет көрсетуді, роботты механизмдер мен көлік құралдарына арналған компьютерлік бағдарламалардың конфигурациясын басқаратын маман. Ең алдымен, бұл өздігінен жүретін көліктер туралы.

3. Интеллектуалды басқару жүйелерінің сәулетшісі. Пилотсыз Көлік және көлік ағындарын басқару жүйелері үшін бағдарламалық қамтамасыз етуді әзірлейді, интеллектуалды басқару жүйелерін бақылайды.

Көрсетілген тізімге пилотсыз аппараттардың интерфейстерін жобалаушы - пилотсыз аппараттарды басқаруға арналған интерфейстер мен бағдарламалық технологиялық пакетті әзірлеу жөніндегі маман сияқты мамандықты қосуға болады, пилотсыз аппараттардың қамтамасыз ету, навигация және қауіпсіздік жүйелерінің бағдарламалануы мен жұмысына жауап береді (атласта мамандық авиацияға жатқызылған). Дербес маршруттарды әзірлеу және сүйемелдеу үшін (туризм саласына жатқызылған) онлайн-сервистерді құруға байланысты кәсіптің де пайда болуы мүмкін.

5. ЭҚЖЖ БОЙЫНША КӘСІПТІК ҚЫЗМЕТТІҢ ӘРБІР ТҮРІНІҢ КӘСІПОРЫНДАРЫНДА НКЗ БОЙЫНША САБАҚТАРДЫҢ НЕГІЗГІ ТОПТАРЫНЫҢ СИПАТТАМАСЫ ЖӘНЕ ОЛАРДЫҢ БІЛІМІ (ДИПЛОМДАР, СЕРТИФИКАТТАР, КУӘЛІКТЕР) ЖӘНЕ ЖҰМЫС ТӘЖІРИБЕСІ БОЙЫНША ТИІСТІ БІЛІКТІЛІКТЕРІ

Кестеде көрсетілгендей бір деңгейдегі біліктіліктің екіншісінен сапалы айырмашылығын анықтайтын сабақтардың білімі, дағдылары мен құзыреттіліктерінің сипаттамасы.

5.1. «Автокөлік құралдарын диагностикалау, техникалық қызмет көрсету және жөндеу» айналысуы мен кәсіптерінің негізгі түрлерінің сипаттамасы

СБШ деңгейі	ҰКС бойынша шифр	ҰКС бойынша сабақ топтарының атауы	Тиісті кіші деңгейдегі біліктілікке жету жолдары	Рекомендуемые наименования должностей
6	1325-1-006	Бас инженер (көлікте)	Жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім, практикалық тәжірибе	Бас инженер (көлікте)
5	1325-1-007	Бас механик (көлікте)	Техникалық және кәсіптік білім (орта буын маманы) және практикалық жұмыс тәжірибесі немесе жоғары білім (бакалавриат)	Бас механик (көлікте)
5	1329-1-053	Өндірістік практика басшысы (басқа салаларда)	Техникалық және кәсіптік білім (орта буын маманы) және практикалық жұмыс тәжірибесі немесе жоғары білім (бакалавриат)	Өндірістік-техникалық бөлімінің басшысы

5	3115-1-007	Көлікті жөндеу жөніндегі Механик	Техникалық және кәсіптік білім (орта буын маманы) және практикалық жұмыс тәжірибесі немесе жоғары білім (бакалавриат)	Техникалық қызмет көрсету механигі Автомеханик
5	2141-9-004	Техникалық диагностика инженері	Техникалық және кәсіптік білім (орта буын маманы) және практикалық жұмыс тәжірибесі немесе жоғары білім (бакалавриат)	Автобустарды диагностикалау, техникалық қызмет көрсету және жөндеу инженері
5	1325-1-037	Қауіпсіздік қызметінің бастығы (көлікте)	Техникалық және кәсіптік білім (орта буын маманы) және практикалық жұмыс тәжірибесі немесе жоғары білім (бакалавриат)	Еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау жөніндегі Инженер
5	3115-1-007	Көлікті жөндеу жөніндегі Механик	Техникалық және кәсіптік білім (орта буын маманы) және практикалық жұмыс тәжірибесі немесе жоғары білім (бакалавриат)	Көлікті жөндеу жөніндегі Механик Автокөлік құралдарының механигі
5	2141-9-004	Техникалық диагностика инженері	Техникалық және кәсіптік білім (орта буын маманы) және практикалық жұмыс тәжірибесі немесе жоғары білім (бакалавриат)	Автокөлік құралдарының техникалық жай-күйін диагностикалау жөніндегі Инженер Көлік инженері
4	2141-9-004	Техникалық диагностика инженері	Техникалық және кәсіптік білім (орта буын маманы) және практикалық жұмыс тәжірибесі немесе жоғары білім (бакалавриат)	Шеберхана бастығы (менгерушісі) Көлікті жөндеу шебері
4	2144-9-008	Машиналарды жөндеу және техникалық қызмет көрсету жөніндегі Инженер	Техникалық және кәсіптік білім (орта буын маманы)	Машиналарды жөндеу және техникалық қызмет көрсету жөніндегі Инженер
4	7412-4-065	Электротехникалық жабдыққа қызмет көрсету және жөндеу жөніндегі	Техникалық және кәсіптік білім (орта буын маманы)	Электр жабдықтарын жөндеу жөніндегі Слесарь-

		Электрослесарь		электрик Автомобиль электр жабдықтарын жөндеу жөніндегі Электрик Мото - және автокөлік құралдарының электр қозғалтқыштарының мотористі
4	7234-0-006	Аккумуляторлар мен электр жабдықтарын жөндеу жөніндегі Слесарь	Техникалық және кәсіптік білім (орта буын маманы)	Аккумуляторлар мен электр жабдықтарын жөндеу жөніндегі Слесарь Автоэлектрик-электроник Автоэлектромеханик
3	3159-0-001	Диспетчер (жалпы профиль)	Техникалық және кәсіптік білім немесе жалпы орта білім және белгіленген бағдарлама бойынша практикалық тәжірибе және/немесе кәсіптік даярлық	Автобустарға техникалық қызмет көрсету және жөндеу жөніндегі Диспетчер

5.2. «Автомобиль көлігінің техникалық жай-күйін бақылау» айналысуы мен кәсіптерінің негізгі түрлерінің сипаттамасы

СБШ деңгейі	ҰҚС бойынша шифр	ҰҚС бойынша сабақ топтарының атауы	Тиісті кіші деңгейдегі біліктілікке жету жолдары	Ұсынылатын лауазым атаулары
6	1325-1-030	Бөлім бастығы (көлікте)	Жоғары білім, бакалавриат, автокөлік саласында практикалық жұмыс тәжірибесі	Техникалық бақылау бөлімінің бастығы Менеджер
5	2144-6-009	Автокөлікті пайдалану және жөндеу	Техникалық және кәсіптік білім (орта буын маманы) және	Автокөлікті пайдалану және жөндеу

		жөніндегі Инженер	практикалық жұмыс тәжірибесі немесе жоғары білім (бакалавриат)	жөніндегі Инженер
5	3115-6-003	Көлік ұйымдарының бақылау- техникалық пунктінің механигі	Техникалық және кәсіптік білім (орта буын маманы) және практикалық жұмыс тәжірибесі немесе жоғары білім (бакалавриат)	Көлік ұйымдарының бақылау- техникалық пунктінің механигі Механик- бақылаушы
4	7200-0-024	Автокөлік құралдарының техникалық жай- күйін бақылаушы	Техникалық және кәсіптік білім (орта буын маманы)	Автокөлік құралдарының техникалық жай- күйін бақылаушы Техникалық бақылау бақылаушысы

5.3. «Жолаушылар мен багажды автобустармен тасымалдау» айналысуы мен кәсіптерінің негізгі түрлерінің сипаттамасы

СБШ деңгейі	ҰКС бойынша шифр	ҰКС бойынша сабақ топтарының атауы	Тиісті кіші деңгейдегі біліктілікке жету жолдары	Ұсынылатын лауазым атаулары
6	2144-9-001	Қозғалыс қауіпсіздігі инженері	Жоғары білім, бакалавриат, автокөлік саласында практикалық жұмыс тәжірибесі	Қозғалыс қауіпсіздігі бөлімінің басшысы Қалалық көлік маршрутының бастығы Қозғалыс қауіпсіздігі инженері
6	1325-1-006	Бас инженер (көлікте)	Жоғары білім, бакалавриат, автокөлік саласында практикалық жұмыс тәжірибесі	Желілік- техникалық қызмет жөніндегі басқарушы
5	1325-2-016	Автоколонна бастығы	Техникалық және кәсіптік білім (орта буын маманы) және практикалық жұмыс	Басшы Автоколонна бастығы Жол бағанының

			тәжірибесі немесе жоғары білім (бакалавриат)	бастығы
5	2144-9-001	Қозғалыс қауіпсіздігі инженері	Техникалық және кәсіптік білім (орта буын маманы) және практикалық жұмыс тәжірибесі немесе жоғары білім (бакалавриат)	Автобус қауіпсіздігі инженері
5	1325-2-015	Бастық (гараж меңгерушісі)	Техникалық және кәсіптік білім (орта буын маманы) және практикалық жұмыс тәжірибесі немесе жоғары білім (бакалавриат)	Гараж басшысы (бастығы) Гараж бастығы (меңгерушісі)
5	3115-1-002	Гараж механигі	Техникалық және кәсіптік білім (орта буын маманы) және практикалық жұмыс тәжірибесі немесе жоғары білім (бакалавриат)	Гараж механигі
5	1325-1-007	Бас механик (көлікте)	Техникалық және кәсіптік білім (орта буын маманы) және практикалық жұмыс тәжірибесі немесе жоғары білім (бакалавриат)	Бақылау-Желілік қызметтің басшысы Бас механик (көлікте)
4	1325-1-007	Бас механик (көлікте)	Техникалық және кәсіптік білім (орта буын маманы)	Кезекші механик Бас механик (көлікте)
3	5112-1-005	Жолаушылар көлігін бақылаушы	Техникалық және кәсіптік білім немесе жалпы орта білім және белгіленген бағдарлама бойынша практикалық тәжірибе және/немесе кәсіптік даярлық	Кондуктор-ревизор Билет бақылаушысы
2	5112-2-001	Автобус кондукторы	Негізгі орта білім, жұмыс орнында қысқа мерзімді оқыту (брифинг) және / немесе қысқа мерзімді курстар	Жолаушылар көлігінің кондукторы Автобус кондукторы
2	3115-6-006	Автотехникалық сараптама жөніндегі маман	Негізгі орта білім, жұмыс орнында қысқа мерзімді оқыту	Пайдалану сұйықтықтарын беру жөніндегі

		(сарапшы-автотехник)	(брифинг) және / немесе қысқа мерзімді курстар	Оператор
2	9120-2-001	Автобус жуушы	Негізгі орта білім, жұмыс орнында қысқа мерзімді оқыту (брифинг) және / немесе қысқа мерзімді курстар	Механикалық жуу операторы
2	8331-1-001	Автобус жүргізушісі	Негізгі орта білім, жұмыс орнында қысқа мерзімді оқыту (брифинг) және / немесе қысқа мерзімді курстар	Автобус жүргізушісі Шағын автобус жүргізушісі Халықаралық автобус жүргізушісі

5.4. «Жолаушылар мен багажды троллейбустармен тасымалдау» айналысуы мен кәсіптерінің негізгі түрлерінің сипаттамасы

СБШ деңгейі	ҰКС бойынша шифр	ҰКС бойынша сабақ топтарының атауы	Тиісті кіші деңгейдегі біліктілікке жету жолдары	Ұсынылатын лауазым атаулары
7	1210-0-028	Кәсіпорынның директоры (бастығы, басқарушысы)	Жоғары кәсіптік білім, жақсырақ, бірақ міндетті емес, магистратура, PhD докторантура, PhD докторы ғылыми дәрежесі, ғылым кандидаты, ғылым докторы дәрежесі, көлік немесе логистика саласында айтарлықтай практикалық және басқарушылық жұмыс тәжірибесі	Жолаушылар мен багажды троллейбустармен тасымалдау жөніндегі басқарушы
6	1325-1-037	Қауіпсіздік қызметінің бастығы (көлікте)	Жоғары білім, бакалавриат, автокөлік саласында практикалық жұмыс тәжірибесі	Троллейбустардағы қозғалыс қауіпсіздігі қызметінің бастығы
5	1325-2-022	Қалалық көлік маршрутының бастығы	Техникалық және кәсіптік білім (орта буын маманы) және практикалық жұмыс тәжірибесі немесе	Троллейбустармен автоколонна бастығы

			жоғары білім (бакалавриат)	
3	8331-3-002	Троллейбустарды қабылдаушы	Техникалық және кәсіптік білім немесе жалпы орта білім және белгіленген бағдарлама бойынша практикалық тәжірибе және/немесе кәсіптік даярлық	Троллейбустарды қабылдаушы
2	8331-3-001	Троллейбус жүргізушісі	Негізгі орта білім, жұмыс орнында қысқа мерзімді оқыту (брифинг) және / немесе қысқа мерзімді курстар	Троллейбус жүргізушісі
2	5112-2-001	Кондуктор	Негізгі орта білім, жұмыс орнында қысқа мерзімді оқыту (брифинг) және / немесе қысқа мерзімді курстар	Кондуктор Жолаушылар көлігін бақылаушы
2	9117-0-003	Жылжымалы құрамды тазалаушы	Негізгі орта білім, жұмыс орнында қысқа мерзімді оқыту (брифинг) және / немесе қысқа мерзімді курстар	Жылжымалы құрамды жуушы-тазалаушы

5.5. «Жолаушылар мен багажды таксимен тасымалдау» айналысуы мен кәсіптерінің негізгі түрлерінің сипаттамасы

СБШ деңгейі	ҰКС бойынша шифр	ҰКС бойынша сабақ топтарының атауы	Тиісті кіші деңгейдегі біліктілікке жету жолдары	Ұсынылатын лауазым атаулары
6	1325-1-044	Басшы (басқарушы) (көлікте)	Жоғары білім, бакалавриат, автокөлік саласында практикалық жұмыс тәжірибесі	Таксопарк басшысы
6	1325-1-006	Бас инженер (көлікте)	Жоғары білім, бакалавриат, автокөлік саласында практикалық жұмыс тәжірибесі	Такси паркінің бас инженері
5	2432-0-008	Логистика маманы	Техникалық және кәсіптік білім (орта буын маманы) және практикалық жұмыс тәжірибесі немесе жоғары білім	Такси паркінің менеджері Жолаушылар мен багажды автомобиль

			(бакалавриат)	көлігімен тасымалдау жөніндегі компанияның менеджері
5	2144-9-001	Қозғалыс қауіпсіздігі инженері	Техникалық және кәсіптік білім (орта буын маманы) және практикалық жұмыс тәжірибесі немесе жоғары білім (бакалавриат)	Қозғалыс қауіпсіздігі инженері
5	1325-1-007	Бас механик (көлікте)	Техникалық және кәсіптік білім (орта буын маманы) және практикалық жұмыс тәжірибесі немесе жоғары білім (бакалавриат)	Такси паркінің бас механигі
3	8322-1-001	Такси жүргізушісі	Техникалық және кәсіптік білім немесе жалпы орта білім және белгіленген бағдарлама бойынша практикалық тәжірибе және/немесе кәсіптік даярлық	Такси жүргізушісі Автокөлік жүргізушісі

5.6. «Автомобиль көлігімен жүктерді тасымалдау» айналысуы мен кәсіптерінің негізгі түрлерінің сипаттамасы

СБШ деңгейі	ҰКС бойынша шифр	ҰКС бойынша сабақ топтарының атауы	Тиісті кіші деңгейдегі біліктілікке жету жолдары	Ұсынылатын лауазым атаулары
6	2432-0-003	Тасымалдауды ұйымдастыру жөніндегі Инженер	Жоғары білім, бакалавриат, автокөлік саласында практикалық жұмыс тәжірибесі	Жүк тасымалын ұйымдастыру жөніндегі Инженер
6	1325-1-037	Қауіпсіздік қызметінің бастығы (көлікте)	Жоғары білім, бакалавриат, автокөлік саласында практикалық жұмыс тәжірибесі	Қауіпсіздік қызметінің бастығы (көлікте) Қозғалыс қауіпсіздігін қамтамасыз етуге жауапты Менеджер

5	1325-1-044	Көліктегі басшы (басқарушы)	Техникалық және кәсіптік білім (орта буын маманы) және практикалық жұмыс тәжірибесі немесе жоғары білім (бакалавриат)	Халықаралық жүк автомобиль тасымалдары компаниясының басшысы
5	1325-2-016	Автоколонна бастығы	Техникалық және кәсіптік білім (орта буын маманы) және практикалық жұмыс тәжірибесі немесе жоғары білім (бакалавриат)	
5	2432-0-008	Логистика маманы	Техникалық және кәсіптік білім (орта буын маманы) және практикалық жұмыс тәжірибесі немесе жоғары білім (бакалавриат)	Қауіпті жүктерді тасымалдау қауіпсіздігі мәселелері жөніндегі Консультант
4	8300-0-012	Көлік құралдарының супервайзері	Техникалық және кәсіптік білім (орта буын маманы)	Директордың тасымалдау жөніндегі орынбасары Көлік және логистика бөлімінің бастығы Халықаралық тасымалдау логисті Көлік қызметтерін сату (тасымалдау) жөніндегі маманы Халықаралық автомобиль көлігі жөніндегі Менеджер
3	8332-1-003	Қауіпті жүктерді тасымалдауға арналған жүк көлігінің жүргізушісі	Техникалық және кәсіптік білім немесе жалпы орта білім және белгіленген бағдарлама бойынша практикалық тәжірибе және/немесе кәсіптік	Жүк көлігінің жүргізушісі

			даярлық	
3	3157-2-001	Диспетчер автомобильного транспорта	Техническое и профессиональное образование или общее среднее образование и практический опыт и/или профессиональная подготовка по установленной программе	Старший диспетчер Оператор диспетчерской службы Диспетчер международных автомобильных перевозок грузов
2	8332-1-002	Жүк көлігінің жүргізушісі	Негізгі орта білім, жұмыс орнында қысқа мерзімді оқыту (брифинг) және / немесе қысқа мерзімді курстар	Жүк көлігінің жүргізушісі Халықаралық жүк тасымалдарының жүргізушісі Жүргізуші Жүргізуші-курьер Фургон жүргізушісі Экспедитор-жүргізуші Автопоезд жүргізушісі

5.7. «Автостанциялар мен автовокзалдардың қызметі» айналысуы мен кәсіптерінің негізгі түрлерінің сипаттамасы

СБШ деңгейі	ҰКС бойынша шифр	ҰКС бойынша сабақ топтарының атауы	Тиісті кіші деңгейдегі біліктілікке жету жолдары	Ұсынылатын лауазым атаулары
6	1210-0-030	Автокөлік кәсіпорнының директоры	Жоғары білім, бакалавриат, автокөлік саласында практикалық жұмыс тәжірибесі	Автостанция директоры Автостанция және автовокзал басқарушысы
4	4224-9-004	Зал бойынша кезекші (вокзал, Спорт және т. б.)	Техникалық және кәсіптік білім (орта буын маманы)	Автовокзал бойынша кезекші

3	5220-2-003	Бақылаушы-кассир	Техникалық және кәсіптік білім немесе жалпы орта білім және белгіленген бағдарлама бойынша практикалық тәжірибе және/немесе кәсіптік даярлық	Кассир (багаж) Бақылаушы-кассир
---	------------	------------------	--	------------------------------------

5.8. «Диспетчерлік басқару» айналысуы мен кәсіптерінің негізгі түрлерінің сипаттамасы

СБШ деңгейі	ҰКС бойынша шифр	ҰКС бойынша сабақ топтарының атауы	Тиісті кіші деңгейдегі біліктілікке жету жолдары	Ұсынылатын лауазым атаулары
4	1325-1-005	Бас диспетчер (көлікте)	Техникалық және кәсіптік білім (орта буын маманы)	Бас диспетчер (бөлім басшысы)
3	4322-3-007	Қозғалыс (тасымалдау) қызметінің операторы	Техникалық және кәсіптік білім немесе жалпы орта білім және белгіленген бағдарлама бойынша практикалық тәжірибе және/немесе кәсіптік даярлық	Жүк көлігінің диспетчерлік қозғалысының операторы
3	4322-3-007	Қозғалыс (тасымалдау) қызметінің операторы	Техникалық және кәсіптік білім немесе жалпы орта білім және белгіленген бағдарлама бойынша практикалық тәжірибе және/немесе кәсіптік даярлық	Жолаушылар көлігі қозғалысы жөніндегі Диспетчер Жол менеджері

5.9. «Автомобиль тұрақтары мен ақылы автотұрақтардың қызметі» айналысуы мен кәсіптерінің негізгі түрлерінің сипаттамасы

СБШ деңгейі	ҰКС бойынша шифр	ҰКС бойынша сабақ топтарының атауы	Тиісті кіші деңгейдегі біліктілікке жету жолдары	Ұсынылатын лауазым атаулары
3	3151-3-001	Автотұрақ бақылаушысы	Техникалық және кәсіптік білім немесе жалпы орта білім және белгіленген бағдарлама бойынша практикалық тәжірибе және/немесе кәсіптік	Автотұрақ бақылаушысы

			даярлық	
2	3151-3-002	Автокөлік қызметтерін бақылаушы	Негізгі орта білім, жұмыс орнында қысқа мерзімді оқыту (брифинг) және / немесе қысқа мерзімді курстар	Тұрақ инспекторы Тұрақ бойынша кезекші (қоюшы)

5.10 «Тіркеп сүйреу және жолда техникалық көмек көрсету» айналысуы мен кәсіптерінің негізгі түрлерінің сипаттамасы

СБШ деңгейі	ҰКС бойынша шифр	ҰКС бойынша сабақ топтарының атауы	Тиісті кіші деңгейдегі біліктілікке жету жолдары	Ұсынылатын лауазым атаулары
4	8332-4-001	Авариялық - құтқару (газдан құтқару) автомобильінің жүргізушісі	Техникалық және кәсіптік білім (орта буын маманы)	Техникалық көмек машинасының механигі
3	3157-2-001	Автомобиль көлігі диспетчері	Техникалық және кәсіптік білім немесе жалпы орта білім және белгіленген бағдарлама бойынша практикалық тәжірибе және/немесе кәсіптік даярлық	Төтенше жағдайлар қызметінің диспетчері Менеджер (жалпы профиль)
3	7231-9-002	Автослесарь	Техникалық және кәсіптік білім немесе жалпы орта білім және белгіленген бағдарлама бойынша практикалық тәжірибе және/немесе кәсіптік даярлық	Төтенше жағдайлар қызметінің слесарлары Автокөлік жөндеу слесары Автослесарь
2	8332-5-003	Эвакуатор жүргізушісі	Негізгі орта білім, жұмыс орнында қысқа мерзімді оқыту (брифинг) және / немесе қысқа мерзімді курстар	Эвакуатор жүргізушісі

5.11. «Автокөлік құралдарын мерзімді техникалық қарап-тексеру» айналысуы мен кәсіптерінің негізгі түрлерінің сипаттамасы

СБШ деңгейі	ҰКС бойынша	ҰКС бойынша сабақ	Тиісті кіші деңгейдегі біліктілікке жету	Ұсынылатын лауазым
-------------	-------------	-------------------	--	--------------------

	шифр	топтарының атауы	жолдары	атаулары
6	1325-1-036	Қызмет бастығы (көлікте)	Жоғары білім, бакалавриат, автокөлік саласында практикалық жұмыс тәжірибесі	Техникалық байқау орталығының бастығы
5	2144-6-003	Жол көлігі инженері	Техникалық және кәсіптік білім (орта буын маманы) және практикалық жұмыс тәжірибесі немесе жоғары білім (бакалавриат)	Жол көлік құралдарының инженері
4	3115-1-001	Механик (жалпы профиль)	Техникалық және кәсіптік білім (орта буын маманы)	Оператор-бақылаушы
3	3115-1-016	Техник-механик(жалпы профиль)	Техникалық және кәсіптік білім немесе жалпы орта білім және белгіленген бағдарлама бойынша практикалық тәжірибе және/немесе кәсіптік даярлық	Техник-механик
2	3115-1-001	Механик (жалпы профиль)	Негізгі орта білім, жұмыс орнында қысқа мерзімді оқыту (брифинг) және / немесе қысқа мерзімді курстар	Көлік құралдарын қабылдаушы

5.12. «Оқыту» айналысуы мен кәсіптерінің негізгі түрлерінің сипаттамасы

СБШ деңгейі	ҰКС бойынша шифр	ҰКС бойынша сабақ топтарының атауы	Тиісті кіші деңгейдегі біліктілікке жету жолдары	Ұсынылатын лауазым атаулары
6	1210-0-026	Оқу (оқу-жаттығу) орталығының директоры (бастығы)	Жоғары білім, бакалавриат, автокөлік саласында практикалық жұмыс тәжірибесі	Көлік құралдарының жүргізушілерін даярлау жөніндегі оқу ұйымының басшысы
6	1345-0-022	Біліктілікті арттыру орталығының басшысы	Жоғары білім, бакалавриат, автокөлік саласында практикалық жұмыс тәжірибесі	Автомобиль жүк тасымалдарына қатысатын персоналды даярлау оқу орталығының

				басшысы
6	1345-0-022	Біліктілікті арттыру орталығының басшысы	Жоғары білім, бакалавриат, автокөлік саласында практикалық жұмыс тәжірибесі	Автомобиль жолаушылар тасымалына қатысатын персоналды даярлау оқу орталығының басшысы
5	2344-3-005	Жол қозғалысын ұйымдастыру бойынша оқытушы	Техникалық және кәсіптік білім (орта буын маманы) және практикалық жұмыс тәжірибесі немесе жоғары білім (бакалавриат)	Көлік құралдарының жүргізушілерін даярлау жөніндегі оқу ұйымының оқытушысы
5	2422-2-003	Оқу жұмысының үйлестірушісі	Техникалық және кәсіптік білім (орта буын маманы) және практикалық жұмыс тәжірибесі немесе жоғары білім (бакалавриат)	Көлік құралдарының жүргізушілерін даярлау жөніндегі оқу ұйымының менеджері
4	2344-3-005	Жол қозғалысын ұйымдастыру бойынша оқытушы	Техникалық және кәсіптік білім (орта буын маманы) және практикалық жұмыс тәжірибесі немесе жоғары білім (бакалавриат)	Автомобиль жолаушылар тасымалына қатысатын персоналды даярлау жөніндегі оқу орталығының оқытушысы
4	2344-3-005	Жол қозғалысын ұйымдастыру бойынша оқытушы	Техникалық және кәсіптік білім (орта буын маманы)	Автомобиль жүк тасымалдарына қатысатын персоналды даярлау жөніндегі оқу орталығының оқытушысы
4	5170-1-002	Автомектеп нұсқаушысы	Техникалық және кәсіптік білім (орта буын маманы)	Оқу процесі кезінде жүргізуді үйрету шебері
4	2344-3-001	Көлік қызметтері саласындағы өндірістік оқыту шебері	Техникалық және кәсіптік білім (орта буын маманы)	Көлік қызметтері саласындағы өндірістік оқыту шебері
4	1345-0-015	Оқу орталығының шебері	Техникалық және кәсіптік білім (орта буын маманы)	Автомобиль жолаушылар тасымалына

				қатысатын персоналды даярлау оқу орталығының әдіскері
4	1345-0-015	Оқу орталығының шебері	Техникалық және кәсіптік білім (орта буын маманы)	Автомобиль жолаушылар тасымалына қатысатын персоналды даярлау оқу орталығының әдіскері
4	5170-1-003	Жүргізуші нұсқаушысы	Техникалық және кәсіптік білім (орта буын маманы)	Автомобиль жолаушылар тасымалына қатысатын персоналды даярлау жөніндегі оқу орталығын жүргізуді өндірістік оқыту шебері Автомобиль жүк тасымалдарына қатысатын персоналды даярлау Оқу орталығын жүргізуді өндірістік оқыту шебері

6. САЛАНЫҢ КӘСІБИ СТАНДАРТТАРЫНЫҢ ТІЗБЕСІ

Қолданыстағы кәсіби стандарттар:

1. Автомобиль жолаушылар тасымалына қатысатын персоналды кәсіби даярлауды ұйымдастыру;
2. Автомобиль жүк тасымалдарына қатысатын персоналдың кәсіби даярлығын ұйымдастыру;
3. Автомобиль көлігімен жүктерді тасымалдау;
4. Көлік құралдары жүргізушілерін даярлайтын оқу ұйымдарының қызметі;
5. Жолаушылар мен багажды таксимен тасымалдау;
6. Автокөлік құралдарын мерзімді техникалық қарап-тексеру;
7. Автобустарды диагностикалау, техникалық қызмет көрсету және жөндеу;

8. Басқа да автокөлік құралдарын диагностикалау, техникалық қызмет көрсету және жөндеу;
9. Автомобиль тұрақтары мен ақылы орынтұрақ қызметі;
10. Жүк көлігі қозғалысын диспетчерлік басқару;
11. Жолаушылар көлігі қозғалысын диспетчерлік басқару;
12. Автостанциялар мен автовокзалдар қызметі;
13. Жолаушылар мен багажды автобуспен тасымалдау;
14. Бақылау-тексеру қызметі;
15. Автобустар қозғалысының қауіпсіздігін қамтамасыз ету;
16. Тіркеп сүйреу және жолда техникалық көмек көрсету;
17. Автобустарды пайдалануға байланысты дайындық және қорытынды операциялар;
18. Жолаушылар мен багажды троллейбуспен тасымалдау;
19. Автомобиль көлігінің техникалық жай-күйін бақылау;
20. Халықаралық автомобиль жүк тасымалдары.

7. ҚОРЫТЫНДЫЛАР МЕН ҰСЫНЫСТАР

Салалық біліктілік шеңбері автомобиль көлігі саласындағы қызметкерлердің біліктілігін үнемі жаңартып отыру және арттыру үшін құрылымдық тетікті ұсынады, бұл олардың кәсіби өсуіне және жүк тасымалы көлемін тиісті түрде ұлғайтуға және саланың кадрлық әлеуетін мемлекет меншігіне алуға ықпал етеді және мақсаттарды, міндеттерді, өндірістік циклды, қызмет түрлерін және автомобиль көлігіндегі ұжымдық еңбек бөлінісіндегі рөлін ескере отырып, ҰБШ-нің қызметкерлердің құзыреттеріне қойылатын талаптарын нақтылайды.

8. Кестелік форматтағы СБШ біліктілік деңгейлерінің сипаттамасы

8.1- кесте – «Автокөлік құралдарын диагностикалау, техникалық қызмет көрсету және жөндеу» кәсіби тобындағы біліктілік деңгейлерінің сипаттамасы

ҰКС сабақтары	СБШ деңгейі	ҰБШ деңгейі	Кезеңдер	Ұжымдық еңбек бөлінісіндегі рөлі	Білім	Дағдылар	Жеке құзыреттер
1-бөлім. Сабақтас және өтпелі басқару процестер							
1329-1-053 Өндірістік практика басшысы (басқа салаларда)	5	5	Процестердің орындалуын талдау және реттеу, өзгерістерді басқару	Басқару	Теориялық және практикалық білімнің кең ауқымы, көбінесе белгілі бір функционалды қызмет саласында мамандандырылған. Кәсіби мәселелерді шешу үшін қажетті ақпаратты өз бетінше іздеу	Шешудің әртүрлі тәсілдерін және оларды таңдауды көздейтін практикалық міндеттерді шеше білу; теориялық және практикалық білімді қолдана отырып, кәсіби мәселелерді шешудің әртүрлі, соның ішінде балама нұсқаларын дербес әзірлеу және ұсыну; қызметті ағымдағы және қорытынды бақылауды, бағалауды және түзетуді жүзеге асыру	Жағдайды және оның өзгеруін талдауды қажет ететін практикалық мәселелерді шешу үшін тәуелсіз қызмет ету қабілеті. Кәсіпорынның стратегиясы, саясаты мен мақсаттары шеңберіндегі Еңбек және оқу іс-әрекетінің процестерін дербес басқару және бақылау. Адамдардың шағын тобын басқару, міндеттер қою, мәселені талқылау және оларды шешу жолдары. Қорытындыларды дәлелдеу және ақпаратпен сауатты

							жұмыс жасау
1325-1-037 Қауіпсіздік қызметінің бастығы (көлікте)	5	5	Процестердің орындалуын талдау және реттеу, өзгерістерді басқару	Басқару	Теориялық және практикалық білімнің кең ауқымы, көбінесе белгілі бір функционалды қызмет саласында мамандандырылған. Кәсіби мәселелерді шешу үшін қажетті ақпаратты өз бетінше іздеу	Шешудің әртүрлі тәсілдерін және оларды таңдауды көздейтін практикалық міндеттерді шеше білу; теориялық және практикалық білімді қолдана отырып, кәсіби мәселелерді шешудің әртүрлі, соның ішінде балама нұсқаларын дербес әзірлеу және ұсыну; қызметті ағымдағы және қорытынды бақылауды, бағалауды және түзетуді жүзеге асыру	Жағдайды және оның өзгеруін талдауды қажет ететін практикалық мәселелерді шешу үшін тәуелсіз қызмет ету қабілеті. Кәсіпорынның стратегиясы, саясаты мен мақсаттары шеңберіндегі Еңбек және оқу іс-әрекетінің процестерін дербес басқару және бақылау. Адамдардың шағын тобын басқару, міндеттер қою, мәселені талқылау және оларды шешу жолдары. Қорытындыларды дәлелдеу және ақпаратпен сауатты жұмыс жасау
1325-1-006 Бас инженер (көлікте)	6	6	Бастамашылық және жоспарлау, ұйымдастыру және бақылау, процестердің орындалуын талдау және	Басқару	Автокөлік қызметін жетілдірудің жаңа әдістері мен тәсілдерін әзірлеу үшін негіз болатын ғылым және кәсіби қызмет саласындағы тұжырымдамалық	Құрылымдық бөлімшенің немесе кәсіпорынның қызметін ұйымдастыра және басқара білу; кәсіби қызметтің мақсаттарын дербес айқындау, оларға қол жеткізу әдістері мен құралдарын таңдау және	Өз қызметі мен оқуының нәтижесі, бөлімше немесе кәсіпорын қызметі, ұжымды оқыту үшін дербестік пен жауапкершіліктің жоғары дәрежесі.

			реттеу, өзгерістерді басқару		Білім (оның ішінде инновациялық және пәнаралық). Белгілі бір салада қолданбалы сипаттағы жаңа білім құру	негіздеу; кәсіптік қызметтің нақты түріндегі тәуекелдерді айқындау, бағалау және алдын алу	Көптеген өзара байланысты факторларды қамтитын мәселелерді шешуді талап ететін кәсіби қызметтің белгілі бір түріндегі бейтаныс, күрделі және болжанбайтын жағдайларда көшбасшылықты көрсету мүмкіндігі. Стратегияны анықтау, бөлімшенің немесе кәсіпорынның процестері мен қызметін басқару мүмкіндігі.
2-бөлім. Салалық процестер							
1325-1-007 Бас механик (көлікте)	4-5	4-5	Процестердің орындалуын талдау және реттеу, өзгерістерді басқару	Негізгі өндіріс	Теориялық және практикалық білімнің кең ауқымы, көбінесе белгілі бір функционалды қызмет саласында мамандандырылған. Кәсіби мәселелерді шешу үшін қажетті ақпаратты өз бетінше іздеу	Шешудің әртүрлі тәсілдерін және оларды таңдауды көздейтін практикалық міндеттерді шеше білу; теориялық және практикалық білімді қолдана отырып, кәсіби мәселелерді шешудің әртүрлі, соның ішінде балама нұсқаларын дербес әзірлеу және ұсыну; қызметті ағымдағы және қорытынды бақылауды,	Жағдайды және оның өзгеруін талдауды қажет ететін практикалық мәселелерді шешу үшін тәуелсіз қызмет ету қабілеті. Кәсіпорынның стратегиясы, саясаты мен мақсаттары шеңберіндегі Еңбек және оқу іс-әрекетінің процестерін дербес басқару және бақылау.

						бағалауды және түзетуді жүзеге асыру	Адамдардың шағын тобын басқару, міндеттер қою, мәселені талқылау және оларды шешу жолдары. Қорытындыларды дәлелдеу және ақпаратпен сауатты жұмыс жасау
3115-1-007 Көлікті жөндеу жөніндегі Механик	5	5	Процестердің орындалуын талдау және реттеу, өзгерістерді басқару	Негізгі өндіріс	Теориялық және практикалық білімнің кең ауқымы, көбінесе белгілі бір функционалды қызмет саласында мамандандырылған. Кәсіби мәселелерді шешу үшін қажетті ақпаратты өз бетінше іздеу	Шешудің әртүрлі тәсілдерін және оларды таңдауды қамтитын практикалық мәселелерді шеше білу; әртүрлі, соның ішінде баламаларды өз бетінше әзірлеу және ұсыну теориялық және практикалық білімді қолдана отырып, кәсіби мәселелерді шешудің нұсқалары; ағымдағы және қорытынды бақылауды, қызметті бағалау мен түзетуді жүзеге асыру	Жағдайды және оның өзгеруін талдауды қажет ететін практикалық мәселелерді шешу үшін тәуелсіз қызмет ету қабілеті. Кәсіпорынның стратегиясы, саясаты мен мақсаттары шеңберіндегі Еңбек және оқу іс-әрекетінің процестерін дербес басқару және бақылау. Адамдардың шағын тобын басқару, міндеттер қою, мәселені талқылау және оларды шешу жолдары. Қорытындыларды дәлелдеу және ақпаратпен сауатты

							жұмыс жасау
2144-9-008 Машиналарды жөндеу және техникалық қызмет көрсету жөніндегі Инженер	4	4	Процестердің орындалуын реттеу, өзгерістерді басқару	Негізгі өндіріс	Кәсіптік даярлау процесінде және өз бетінше алған негізгі базалық білім	Қарапайым практикалық тапсырмаларды орындай білу; нұсқаулықта көрсетілген алгоритм бойынша әрекет ету тәсілін таңдау; іс-әрекеттерді жұмыс жағдайының шарттарына сәйкес түзету	Таныс тапсырмаларды орындау кезінде тәуелсіздік элементтері бар басшылық қызметі
7412-4-065 Электротехникалық жабдыққа қызмет көрсету және жөндеу жөніндегі Электрослесарь	4	4	Процестердің орындалуын реттеу, өзгерістерді басқару	Негізгі өндіріс	Кәсіптік даярлау процесінде және өз бетінше алған негізгі базалық білім	Қарапайым практикалық тапсырмаларды орындай білу; нұсқаулықта көрсетілген алгоритм бойынша әрекет ету тәсілін таңдау; іс-әрекеттерді жұмыс жағдайының шарттарына сәйкес түзету	Таныс тапсырмаларды орындау кезінде тәуелсіздік элементтері бар басшылық қызметі
7234-0-006 Аккумуляторлар мен электр жабдықтарын жөндеу жөніндегі Слесарь	4	4	Процестердің орындалуын реттеу, өзгерістерді басқару	Негізгі өндіріс	Кәсіптік даярлау процесінде және өз бетінше алған негізгі базалық білім	Қарапайым практикалық тапсырмаларды орындай білу; нұсқаулықта көрсетілген алгоритм бойынша әрекет ету тәсілін таңдау; іс-әрекеттерді жұмыс жағдайының шарттарына сәйкес түзету	Таныс тапсырмаларды орындау кезінде тәуелсіздік элементтері бар басшылық қызметі
3-бөлім. Дайындық салааралық процестер							
2141-9-004 Техникалық диагностика	4-5	4-5	Процестердің орындалуын реттеу, өзгерістерді	Қызмет көрсету/ немесе негізгі өндіріс	Теориялық және практикалық білімнің кең ауқымы, көбінесе белгілі бір	Шешудің әртүрлі тәсілдерін және оларды таңдауды көздейтін практикалық міндеттерді	Жағдайды және оның өзгеруін талдауды қажет ететін практикалық

инженері			басқару		функционалды қызмет саласында мамандандырылған. Кәсіби мәселелерді шешу үшін қажетті ақпаратты өз бетінше іздеу	шеше білу; теориялық және практикалық білімді қолдана отырып, кәсіби мәселелерді шешудің әртүрлі, соның ішінде балама нұсқаларын дербес әзірлеу және ұсыну; қызметті ағымдағы және қорытынды бақылауды, бағалауды және түзетуді жүзеге асыру	мәселелерді шешу үшін тәуелсіз қызмет ету қабілеті. Кәсіпорынның стратегиясы, саясаты мен мақсаттары шеңберіндегі Еңбек және оқу іс-әрекетінің процестерін дербес басқару және бақылау. Адамдардың шағын тобын басқару, міндеттер қою, мәселені талқылау және оларды шешу жолдары. Қорытындыларды дәлелдеу және ақпаратпен сауатты жұмыс жасау
4-бөлім. Іргелес және өтпелі көмекші процестер							
3159-0-001 Диспетчер (жалпы профиль)	3	3	Процестердің орындалуын реттеу, өзгерістерді басқару	Қызмет көрсету/ немесе негізгі өндіріс	Кәсіптік даярлау процесінде және өз бетінше алған негізгі базалық білім	Қарапайым практикалық тапсырмаларды орындай білу; нұсқаулықта көрсетілген алгоритм бойынша әрекет ету тәсілін таңдау; іс-әрекеттерді жұмыс жағдайының шарттарына сәйкес түзету	Таныс тапсырмаларды орындау кезінде тәуелсіздік элементтері бар басшылық қызметі

8.2- кесте – «Автомобиль көлігінің техникалық жай-күйін бақылау» кәсіби тобындағы біліктілік деңгейлерінің сипаттамасы

ҰКС сабақтары	СБ Ш деңгейі	ҰБ Ш деңгейі	Кезеңдер	Ұжымдық еңбек бөлінісіндегі рөлі	Білім	Дағдылар	Жеке құзыреттер
1-бөлім. Сабақтас және өтпелі басқару процестері							
1325-1-030 Бөлім бастығы (көлікте)	6	6	Бастамашылық және жоспарлау, ұйымдастыру және бақылау, процестердің орындалуын талдау және реттеу, өзгерістерді басқару	Басқару	Автокөлік қызметін жетілдірудің жаңа әдістері мен тәсілдерін әзірлеу үшін негіз болатын ғылым және кәсіби қызмет саласындағы тұжырымдамалық Білім (оның ішінде инновациялық және пәнаралық). Белгілі бір салада қолданбалы сипаттағы жаңа білім құру	Құрылымдық бөлімшенің немесе кәсіпорынның қызметін ұйымдастыра және басқара білу; кәсіби қызметтің мақсаттарын дербес айқындау, оларға қол жеткізу әдістері мен құралдарын таңдау және негіздеу; кәсіптік қызметтің нақты түріндегі тәуекелдерді айқындау, бағалау және алдын алу	Өз қызметі мен оқуының нәтижесі, бөлімше немесе кәсіпорын қызметі, ұжымды оқыту үшін дербестік пен жауапкершіліктің жоғары дәрежесі. Көптеген өзара байланысты факторларды қамтитын мәселелерді шешуді талап ететін кәсіби қызметтің белгілі бір түріндегі бейтаныс, күрделі және болжанбайтын жағдайларда көшбасшылықты көрсету мүмкіндігі. Стратегияны анықтау, бөлімшенің немесе кәсіпорынның процестері мен қызметін басқару

							мүмкіндігі.
2-бөлім. Салалық процестер							
2144-6-009	5	5	Процестердің орындалуын талдау және реттеу, өзгерістерді басқару	Негізгі өндіріс	Теориялық және практикалық білімнің кең ауқымы, көбінесе белгілі бір функционалды қызмет саласында мамандандырылған. Кәсіби мәселелерді шешу үшін қажетті ақпаратты өз бетінше іздеу	Шешудің әртүрлі тәсілдерін және оларды таңдауды көздейтін практикалық міндеттерді шеше білу; теориялық және практикалық білімді қолдана отырып, кәсіби мәселелерді шешудің әртүрлі, соның ішінде балама нұсқаларын дербес әзірлеу және ұсыну; қызметті ағымдағы және қорытынды бақылауды, бағалауды және түзетуді жүзеге асыру	Жағдайды және оның өзгеруін талдауды қажет ететін практикалық мәселелерді шешу үшін тәуелсіз қызмет ету қабілеті. Кәсіпорынның стратегиясы, саясаты мен мақсаттары шеңберіндегі Еңбек және оқу іс-әрекетінің процестерін дербес басқару және бақылау. Адамдардың шағын тобын басқару, міндеттер қою, мәселені талқылау және оларды шешу жолдары. Қорытындыларды дәлелдеу және ақпаратпен сауатты жұмыс жасау
3115-6-003	5	5	Процестердің орындалуын талдау және реттеу, өзгерістерді басқару	Негізгі өндіріс	Теориялық және практикалық білімнің кең ауқымы, көбінесе белгілі бір функционалды қызмет саласында мамандандырылған.	Шешудің әртүрлі тәсілдерін және оларды таңдауды көздейтін практикалық міндеттерді шеше білу; теориялық және практикалық білімді қолдана отырып,	Жағдайды және оның өзгеруін талдауды қажет ететін практикалық мәселелерді шешу үшін тәуелсіз қызмет ету қабілеті.

механигі					Кәсіби мәселелерді шешу үшін қажетті ақпаратты өз бетінше іздеу	кәсіби мәселелерді шешудің әртүрлі, соның ішінде балама нұсқаларын дербес әзірлеу және ұсыну; қызметті ағымдағы және қорытынды бақылауды, бағалауды және түзетуді жүзеге асыру	Кәсіпорынның стратегиясы, саясаты мен мақсаттары шеңберіндегі Еңбек және оқу іс-әрекетінің процестерін дербес басқару және бақылау. Адамдардың шағын тобын басқару, міндеттер қою, мәселені талқылау және оларды шешу жолдары. Қорытындыларды дәлелдеу және ақпаратпен сауатты жұмыс жасау
3-бөлім. Дайындық салааралық процестер							
4-бөлім. Іргелес және өтпелі көмекші процестер							
7200-0-024 Автокөлік құралдарының техникалық жай-күйін бақылаушы	4	4	Процестердің орындалуын реттеу, өзгерістерді басқару	Қызмет көрсету/ немесе негізгі өндіріс	Кәсіптік даярлау процесінде және өз бетінше алған негізгі базалық білім	Қарапайым практикалық тапсырмаларды орындай білу; нұсқаулықта көрсетілген алгоритм бойынша әрекет ету тәсілін таңдау; іс-әрекеттерді жұмыс жағдайының шарттарына сәйкес түзету	Таныс тапсырмаларды орындау кезінде тәуелсіздік элементтері бар басшылық қызметі

8.3- кесте – «Жолаушылар мен багажды автобустармен тасымалдау» кәсіби тобындағы біліктілік деңгейлерінің сипаттамасы

ҰКС сабақтары	СБШ деңгейі	ҰБШ деңгейі	Кезеңдер	Ұжымдық еңбек бөлінісіндегі рөлі	Білім	Дағдылар	Жеке құзыреттер
1-бөлім. Сабақтас және өтпелі басқару процестері							
1325-2-016 Автоколонна бастығы	5	5	Процестердің орындалуын талдау және реттеу, өзгерістерді басқару	Басқару	Теориялық және практикалық білімнің кең ауқымы, көбінесе белгілі бір функционалды қызмет саласында мамандандырылған. Кәсіби мәселелерді шешу үшін қажетті ақпаратты өз бетінше іздеу	Шешудің әртүрлі тәсілдерін және оларды таңдауды көздейтін практикалық міндеттерді шеше білу; теориялық және практикалық білімді қолдана отырып, кәсіби мәселелерді шешудің әртүрлі, соның ішінде балама нұсқаларын дербес әзірлеу және ұсыну; қызметті ағымдағы және қорытынды бақылауды, бағалауды және түзетуді жүзеге асыру	Жағдайды және оның өзгеруін талдауды қажет ететін практикалық мәселелерді шешу үшін тәуелсіз қызмет ету қабілеті. Кәсіпорынның стратегиясы, саясаты мен мақсаттары шеңберіндегі Еңбек және оқу іс-әрекетінің процестерін дербес басқару және бақылау. Адамдардың шағын тобын басқару, міндеттер қою, мәселені талқылау және оларды шешу жолдары. Қорытындыларды дәлелдеу және ақпаратпен сауатты жұмыс жасау
1325-2-015	5	5	Процестердің	Басқару	Теориялық және практикалық	Шешудің әртүрлі тәсілдерін және оларды таңдауды көздейтін	Жағдайды және оның өзгеруін талдауды

Начальник (заведующий) гаража			орындалуы н талдау және реттеу, өзгерістерді басқару		білімнің кең ауқымы, көбінесе белгілі бір функционалды қызмет саласында мамандандырыл ған. Кәсіби мәселелерді шешу үшін қажетті ақпаратты өз бетінше іздеу	практикалық міндеттерді шеше білу; теориялық және практикалық білімді қолдана отырып, кәсіби мәселелерді шешудің әртүрлі, соның ішінде балама нұсқаларын дербес әзірлеу және ұсыну; қызметті ағымдағы және қорытынды бақылауды, бағалауды және түзетуді жүзеге асыру	қажет ететін практикалық мәселелерді шешу үшін тәуелсіз қызмет ету қабілеті. Кәсіпорынның стратегиясы, саясаты мен мақсаттары шеңберіндегі Еңбек және оқу іс-әрекетінің процестерін дербес басқару және бақылау. Адамдардың шағын тобын басқару, міндеттер қою, мәселені талқылау және оларды шешу жолдары. Қорытындыларды дәлелдеу және ақпаратпен сауатты жұмыс жасау
1325-1-006 Бас инженер (көлікте)	6	6	Бастамашы лық және жоспарлау, ұйымдасты ру және бақылау, процестерді ң орындалуы н талдау және	Басқару	Автокөлік қызметін жетілдірудің жаңа әдістері мен тәсілдерін әзірлеу үшін негіз болатын ғылым және кәсіби қызмет саласындағы тұжырымдамалы	Құрылымдық бөлімшенің немесе кәсіпорынның қызметін ұйымдастыра және басқара білу; кәсіби қызметтің мақсаттарын дербес айқындау, оларға қол жеткізу әдістері мен құралдарын таңдау және негіздеу; кәсіптік қызметтің нақты түріндегі тәуекелдерді айқындау, бағалау және алдын алу	Өз қызметі мен оқуының нәтижесі, бөлімше немесе кәсіпорын қызметі, ұжымды оқыту үшін дербестік пен жауапкершіліктің жоғары дәрежесі. Көптеген өзара байланысты факторларды

			реттеу, өзгерістерді басқару		қ Білім (оның ішінде инновациялық және пәнаралық). Белгілі бір салада қолданбалы сипаттағы жаңа білім құру		қамтитын мәселелерді шешуді талап ететін кәсіби қызметтің белгілі бір түріндегі бейтаныс, күрделі және болжанбайтын жағдайларда көшбасшылықты көрсету мүмкіндігі. Стратегияны анықтау, бөлімшенің немесе кәсіпорынның процестері мен қызметін басқару мүмкіндігі.
2-бөлім. Салалық процестер							
3115-1-002 Гараж механигі	5	5	Процестердің орындалуын талдау және реттеу, өзгерістерді басқару	Негізгі өндіріс	Теориялық және практикалық білімнің кең ауқымы, көбінесе белгілі бір функционалды қызмет саласында мамандандырылған. Кәсіби мәселелерді шешу үшін қажетті ақпаратты өз бетінше іздеу	Шешудің әртүрлі тәсілдерін және оларды таңдауды көздейтін практикалық міндеттерді шеше білу; теориялық және практикалық білімді қолдана отырып, кәсіби мәселелерді шешудің әртүрлі, соның ішінде балама нұсқаларын дербес әзірлеу және ұсыну; қызметті ағымдағы және қорытынды бақылауды, бағалауды және түзетуді жүзеге асыру	Жағдайды және оның өзгеруін талдауды қажет ететін практикалық мәселелерді шешу үшін тәуелсіз қызмет ету қабілеті. Кәсіпорынның стратегиясы, саясаты мен мақсаттары шеңберіндегі Еңбек және оқу іс-әрекетінің процестерін дербес басқару және бақылау. Адамдардың шағын тобын басқару, міндеттер қою,

							мәселені талқылау және оларды шешу жолдары. Қорытындыларды дәлелдеу және ақпаратпен сауатты жұмыс жасау
1325-1-007 Бас механик (көлікте)	4-5	4-5	Процестердің орындалуын талдау және реттеу, өзгерістерді басқару	Негізгі өндіріс	Теориялық және практикалық білімнің кең ауқымы, көбінесе белгілі бір функционалды қызмет саласында мамандандырылған. Кәсіби мәселелерді шешу үшін қажетті ақпаратты өз бетінше іздеу	Шешудің әртүрлі тәсілдерін және оларды таңдауды көздейтін практикалық міндеттерді шеше білу; теориялық және практикалық білімді қолдана отырып, кәсіби мәселелерді шешудің әртүрлі, соның ішінде балама нұсқаларын дербес әзірлеу және ұсыну; қызметті ағымдағы және қорытынды бақылауды, бағалауды және түзетуді жүзеге асыру	Жағдайды және оның өзгеруін талдауды қажет ететін практикалық мәселелерді шешу үшін тәуелсіз қызмет ету қабілеті. Кәсіпорынның стратегиясы, саясаты мен мақсаттары шеңберіндегі Еңбек және оқу іс-әрекетінің процестерін дербес басқару және бақылау. Адамдардың шағын тобын басқару, міндеттер қою, мәселені талқылау және оларды шешу жолдары. Қорытындыларды дәлелдеу және ақпаратпен сауатты жұмыс жасау
8331-1-001	2	2	Процестердің орындалуын реттеу,	Негізгі өндіріс	Кәсіптік даярлау процесінде және өз бетінше алған	Қарапайым практикалық тапсырмаларды орындай білу; нұсқаулықта көрсетілген алгоритм	Таныс тапсырмаларды орындау кезінде тәуелсіздік элементтері

Автобус жүргізушісі			өзгерістерді басқару		негізгі базалық білім	бойынша әрекет ету тәсілін таңдау; іс-әрекеттерді жұмыс жағдайының шарттарына сәйкес түзету	бар басшылық қызметі
3-бөлім. Дайындық салааралық процестер							
2144-9-001 Қозғалыс қауіпсіздігі инженері	6	6	Бастамашыл ық және жоспарлау, ұйымдастыру және бақылау, процестердің орындалуын талдау және реттеу, өзгерістерді басқару	Қызмет көрсету/ немесе негізгі өндіріс	Автокөлік қызметін жетілдірудің жаңа әдістері мен тәсілдерін әзірлеу үшін негіз болатын ғылым және кәсіби қызмет саласындағы тұжырымдамалық Білім (оның ішінде инновациялық және пәнаралық). Белгілі бір салада қолданбалы сипаттағы жаңа білім құру	Құрылымдық бөлімшенің немесе кәсіпорынның қызметін ұйымдастыра және басқара білу; кәсіби қызметтің мақсаттарын дербес айқындау, оларға қол жеткізу әдістері мен құралдарын таңдау және негіздеу; кәсіптік қызметтің нақты түріндегі тәуекелдерді айқындау, бағалау және алдын алу	Өз қызметі мен оқуының нәтижесі, бөлімше немесе кәсіпорын қызметі, ұжымды оқыту үшін дербестік пен жауапкершіліктің жоғары дәрежесі. Көптеген өзара байланысты факторларды камтитын мәселелерді шешуді талап ететін кәсіби қызметтің белгілі бір түріндегі бейтаныс, күрделі және болжанбайтын жағдайларда көшбасшылықты көрсету мүмкіндігі. Стратегияны анықтау, бөлімшенің немесе кәсіпорынның процестері мен қызметін басқару мүмкіндігі.
3115-6-006 Автотехника	2	2	Процестердің орындалуын	Қызмет көрсету/ немесе	Кәсіптік даярлау процесінде және өз бетінше алған	Қарапайым практикалық тапсырмаларды орындай білу; нұсқаулықта көрсетілген алгоритм	Таныс тапсырмаларды орындау кезінде тәуелсіздік

лық сараптама жөніндегі маман (сарапшы-автотехник)			реттеу, өзгерістерді басқару	негізгі өндіріс	негізгі базалық білім	бойынша әрекет ету тәсілін таңдау; іс-әрекеттерді жұмыс жағдайының шарттарына сәйкес түзету	элементтері бар басшылық қызметі
4-бөлім. Іргелес және өтпелі көмекші процестер							
5112-1-005 Жолаушылар көлігін бақылаушы	3	3	Процестердің орындалуын реттеу, өзгерістерді басқару	Қызмет көрсету/ немесе негізгі өндіріс	Кәсіптік даярлау процесінде және өз бетінше алған негізгі базалық білім	Қарапайым практикалық тапсырмаларды орындай білу; нұсқаулықта көрсетілген алгоритм бойынша әрекет ету тәсілін таңдау; іс-әрекеттерді жұмыс жағдайының шарттарына сәйкес түзету	Таныс тапсырмаларды орындау кезінде тәуелсіздік элементтері бар басшылық қызметі
5112-2-001 Автобус кондукторы	2	2	Процестердің орындалуын реттеу, өзгерістерді басқару	Қызмет көрсету/ немесе негізгі өндіріс	Кәсіптік даярлау процесінде және өз бетінше алған негізгі базалық білім	Қарапайым практикалық тапсырмаларды орындай білу; нұсқаулықта көрсетілген алгоритм бойынша әрекет ету тәсілін таңдау; іс-әрекеттерді жұмыс жағдайының шарттарына сәйкес түзету	Таныс тапсырмаларды орындау кезінде тәуелсіздік элементтері бар басшылық қызметі
9120-2-001 Автобус жуушы	2	2	Процестердің орындалуын реттеу, өзгерістерді басқару	Қызмет көрсету/ немесе негізгі өндіріс	Кәсіптік даярлау процесінде және өз бетінше алған негізгі базалық білім	Қарапайым практикалық тапсырмаларды орындай білу; нұсқаулықта көрсетілген алгоритм бойынша әрекет ету тәсілін таңдау; іс-әрекеттерді жұмыс жағдайының шарттарына сәйкес түзету	Таныс тапсырмаларды орындау кезінде тәуелсіздік элементтері бар басшылық қызметі

8.4- кесте – «Жолаушылар мен багажды троллейбустармен тасымалдау» кәсіби тобындағы біліктілік деңгейлерінің сипаттамасы

ҰКС сабақтары	СБ Ш деңгейі	ҰБ Ш деңгейі	Кезеңдер	Ұжымдық еңбек бөлінісіндегі рөлі	Білім	Дағдылар	Жеке құзыреттер
1-бөлім. Сабақтас және өтпелі басқару процестері							
1210-0-028 Кәсіпорынның директоры (бастығы, басқарушысы)	7	7	Бастамашылық және жоспарлау, ұйымдастыру және бақылау, процестердің орындалуын талдау және реттеу, өзгерістерді басқару	Басқару	Саланы дамытудың жаңа және күрделі идеяларын сыни талдау, бағалау және синтездеу үшін әртүрлі функционалдық салалардан кең ауқымды практикалық, инновациялық және пәнаралық білімге ие болу	Идеяларды қалыптастыру, инновациялық қызметтің нәтижелерін болжау, кәсіби және әлеуметтік салада кең ауқымды өзгерістерді жүзеге асыру, күрделі өндірістік және ғылыми процестерге басшылық жасау; жаңа шешімдер мен практикаларды алуға әкелетін жобаларға бастамашылық жасау, әзірлеу және бейімдеу, іске асыру; кәсіби пікірталастарға ауызша немесе жазбаша түрде қатысу.	Стратегияны анықтау, процестер мен қызметті басқару, шешім қабылдау және институционалдық құрылымдар деңгейіндегі жауапкершілік. Практикалық салада көшбасшылық, дербестік, талдау, бағалау және күрделі инновациялық идеяларды жүзеге асыру қабілеті. Кәсіби қызмет саласындағы құзыретті қарым-қатынас
1325-1-037 Қауіпсіздік қызметінің бастығы (көлікте)	6	6	Бастамашылық және жоспарлау, ұйымдастыру және бақылау, процестердің орындалуын	Басқару	Саланы дамытудың жаңа және күрделі идеяларын сыни талдау, бағалау және синтездеу үшін әртүрлі функционалдық	Идеяларды қалыптастыру, инновациялық қызметтің нәтижелерін болжау, кәсіби және әлеуметтік салада кең ауқымды өзгерістерді жүзеге	Стратегияны анықтау, процестер мен қызметті басқару, шешім қабылдау және институционалдық құрылымдар деңгейіндегі

			талдау және реттеу, өзгерістерді басқару		салалардан кең ауқымды практикалық, инновациялық және пәнаралық білімге ие болу	асыру, күрделі өндірістік және ғылыми процестерге басшылық жасау; жаңа шешімдер мен практикаларды алуға әкелетін жобаларға бастамашылық жасау, әзірлеу және бейімдеу, іске асыру; кәсіби пікірталастарға ауызша немесе жазбаша түрде қатысу.	жауапкершілік. Практикалық салада көшбасшылық, дербестік, талдау, бағалау және күрделі инновациялық идеяларды жүзеге асыру қабілеті. Кәсіби қызмет саласындағы құзыретті қарым-қатынас
1325-2-022 Қалалық көлік маршрутының бастығы	5	5	Процестердің орындалуын талдау және реттеу, өзгерістерді басқару	Басқару	Теориялық және практикалық білімнің кең ауқымы, көбінесе белгілі бір функционалды қызмет саласында мамандандырылған. Кәсіби мәселелерді шешу үшін қажетті ақпаратты өз бетінше іздеу	Шешудің әртүрлі тәсілдерін және оларды таңдауды көздейтін практикалық міндеттерді шеше білу; теориялық және практикалық білімді қолдана отырып, кәсіби мәселелерді шешудің әртүрлі, соның ішінде балама нұсқаларын дербес әзірлеу және ұсыну; қызметті ағымдағы және қорытынды бақылауды, бағалауды және түзетуді жүзеге асыру	Жағдайды және оның өзгеруін талдауды қажет ететін практикалық мәселелерді шешу үшін тәуелсіз қызмет ету қабілеті. Кәсіпорынның стратегиясы, саясаты мен мақсаттары шеңберіндегі Еңбек және оқу іс-әрекетінің процестерін дербес басқару және бақылау. Адамдардың шағын тобын басқару, міндеттер қою, мәселені талқылау және оларды шешу жолдары. Қорытындыларды

							дәлелдеу және ақпаратпен сауатты жұмыс жасау
2-бөлім. Салалық процестер							
8331-3-001 Троллейбус жүргізушісі	2	2	Процестердің орындалуын реттеу, өзгерістерді басқару	Негізгі өндіріс	Кәсіптік даярлау процесінде және өз бетінше алған негізгі базалық білім	Қарапайым практикалық тапсырмаларды орындай білу; нұсқаулықта көрсетілген алгоритм бойынша әрекет ету тәсілін таңдау; іс-әрекеттерді жұмыс жағдайының шарттарына сәйкес түзету	Таныс тапсырмаларды орындау кезінде тәуелсіздік элементтері бар басшылық қызметі
3-бөлім. Дайындық салааралық процестер							
8331-3-002 Приемщик троллейбусов	3	3	Процестердің орындалуын реттеу, өзгерістерді басқару	Қызмет көрсету/ немесе негізгі өндіріс	Кәсіптік даярлау процесінде және өз бетінше алған негізгі базалық білім	Қарапайым практикалық тапсырмаларды орындай білу; нұсқаулықта көрсетілген алгоритм бойынша әрекет ету тәсілін таңдау; іс-әрекеттерді жұмыс жағдайының шарттарына сәйкес түзету	Таныс тапсырмаларды орындау кезінде тәуелсіздік элементтері бар басшылық қызметі
4-бөлім. Іргелес және өтпелі көмекші процестер							
5112-2-001 Кондуктор пассажирского транспорта	2	2	Процестердің орындалуын реттеу, өзгерістерді басқару	Қызмет көрсету/ немесе негізгі өндіріс	Кәсіптік даярлау процесінде және өз бетінше алған негізгі базалық білім	Қарапайым практикалық тапсырмаларды орындай білу; нұсқаулықта көрсетілген алгоритм бойынша әрекет ету тәсілін таңдау; іс-әрекеттерді жұмыс жағдайының шарттарына сәйкес түзету	Таныс тапсырмаларды орындау кезінде тәуелсіздік элементтері бар басшылық қызметі

9117-0-003 Уборщик подвижного состава	2	2	Процестердің орындалуын реттеу, өзгерістерді басқару	Қызмет көрсету/ немесе негізгі өндіріс	Кәсіптік даярлау процесінде және өз бетінше алған негізгі базалық білім	Қарапайым практикалық тапсырмаларды орындай білу; нұсқаулықта көрсетілген алгоритм бойынша әрекет ету тәсілін таңдау; іс- әрекеттерді жұмыс жағдайының шарттарына сәйкес түзету	Таныс тапсырмаларды орындау кезінде тәуелсіздік элементтері бар басшылық қызметі
--	---	---	--	---	--	---	--

8.5- кесте – «Жолаушылар мен багажды таксимен тасымалдау» кәсіби тобындағы біліктілік деңгейлерінің сипаттамасы

ҰКС сабақтары	СБ Ш деңг ейі	ҰБ Ш деңг ейі	Кезеңдер	Ұжымдық еңбек бөлінісіндегі рөлі	Білім	Дағдылар	Жеке құзыреттер
1-бөлім. Сабақтас және өтпелі басқару процестері							
1325-1-044 Басшы (басқарушы) (көлікте)	6	6	Бастамашылық және жоспарлау, ұйымдастыру және бақылау, процестердің орындалуын талдау және реттеу, өзгерістерді басқару	Басқару	Автокөлік қызметін жетілдірудің жаңа әдістері мен тәсілдерін әзірлеу үшін негіз болатын ғылым және кәсіби қызмет саласындағы тұжырымдамалық Білім (оның ішінде инновациялық және пәнаралық). Белгілі бір салада қолданбалы сипаттағы жаңа білім құру	Құрылымдық бөлімшенің немесе кәсіпорынның қызметін ұйымдастыра және басқара білу; кәсіби қызметтің мақсаттарын дербес айқындау, оларға қол жеткізу әдістері мен құралдарын таңдау және негіздеу; кәсіптік қызметтің нақты түріндегі тәуекелдерді айқындау, бағалау және алдын алу	Өз қызметі мен оқуының нәтижесі, бөлімше немесе кәсіпорын қызметі, ұжымды оқыту үшін дербестік пен жауапкершіліктің жоғары дәрежесі. Көптеген өзара байланысты факторларды қамтитын мәселелерді шешуді талап ететін кәсіби қызметтің белгілі бір түріндегі

							бейтаныс, күрделі және болжанбайтын жағдайларда көшбасшылықты көрсету мүмкіндігі. Стратегияны анықтау, бөлімшенің немесе кәсіпорынның процестері мен қызметін басқару мүмкіндігі.
1325-1-006 Бас инженер (көлікте)	6	6	Бастамашылық және жоспарлау, ұйымдастыру және бақылау, процестердің орындалуын талдау және реттеу, өзгерістерді басқару	Басқару	Автокөлік қызметін жетілдірудің жаңа әдістері мен тәсілдерін әзірлеу үшін негіз болатын ғылым және кәсіби қызмет саласындағы тұжырымдамалық Білім (оның ішінде инновациялық және пәнаралық). Белгілі бір салада қолданбалы сипаттағы жаңа білім құру	Құрылымдық бөлімшенің немесе кәсіпорынның қызметін ұйымдастыра және басқара білу; кәсіби қызметтің мақсаттарын дербес айқындау, оларға қол жеткізу әдістері мен құралдарын таңдау және негіздеу; кәсіптік қызметтің нақты түріндегі тәуекелдерді айқындау, бағалау және алдын алу	Өз қызметі мен оқуының нәтижесі, бөлімше немесе кәсіпорын қызметі, ұжымды оқыту үшін дербестік пен жауапкершіліктің жоғары дәрежесі. Көптеген өзара байланысты факторларды қамтитын мәселелерді шешуді талап ететін кәсіби қызметтің белгілі бір түріндегі бейтаныс, күрделі және болжанбайтын жағдайларда көшбасшылықты көрсету мүмкіндігі. Стратегияны анықтау, бөлімшенің немесе

							кәсіпорынның процестері мен қызметін басқару мүмкіндігі.
2-бөлім. Салалық процестер							
1325-1-007 Бас механик (көлікте)	4-5	4-5	Процестердің орындалуын талдау және реттеу, өзгерістерді басқару	Негізгі өндіріс	Теориялық және практикалық білімнің кең ауқымы, көбінесе белгілі бір функционалды қызмет саласында мамандандырылған. Кәсіби мәселелерді шешу үшін қажетті ақпаратты өз бетінше іздеу	Шешудің әртүрлі тәсілдерін және оларды таңдауды көздейтін практикалық міндеттерді шеше білу; теориялық және практикалық білімді қолдана отырып, кәсіби мәселелерді шешудің әртүрлі, соның ішінде балама нұсқаларын дербес әзірлеу және ұсыну; қызметті ағымдағы және қорытынды бақылауды, бағалауды және түзетуді жүзеге асыру	Жағдайды және оның өзгеруін талдауды қажет ететін практикалық мәселелерді шешу үшін тәуелсіз қызмет ету қабілеті. Кәсіпорынның стратегиясы, саясаты мен мақсаттары шеңберіндегі Еңбек және оқу іс-әрекетінің процестерін дербес басқару және бақылау. Адамдардың шағын тобын басқару, міндеттер қою, мәселені талқылау және оларды шешу жолдары. Қорытындыларды дәлелдеу және ақпаратпен сауатты жұмыс жасау
8322-1-001 Такси жүргізушісі	3	3	Процестердің орындалуын реттеу, өзгерістерді	Негізгі өндіріс	Кәсіптік даярлау процесінде және өз бетінше алған негізгі базалық білім	Қарапайым практикалық тапсырмаларды орындай білу; нұсқаулықта көрсетілген алгоритм	Таныс тапсырмаларды орындау кезінде тәуелсіздік элементтері бар

			басқару			бойынша әрекет ету тәсілін таңдау; іс-әрекеттерді жұмыс жағдайының шарттарына сәйкес түзету	басшылық қызметі
3-бөлім. Дайындық салааралық процестер							
2144-9-001 Қозғалыс қауіпсіздігі инженері	6	6	Бастамашылық және жоспарлау, ұйымдастыру және бақылау, процестердің орындалуын талдау және реттеу, өзгерістерді басқару	Қызмет көрсету/ немесе негізгі өндіріс	Автокөлік қызметін жетілдірудің жаңа әдістері мен тәсілдерін әзірлеу үшін негіз болатын ғылым және кәсіби қызмет саласындағы тұжырымдамалық Білім (оның ішінде инновациялық және пәнаралық). Белгілі бір салада қолданбалы сипаттағы жаңа білім құру	Құрылымдық бөлімшенің немесе кәсіпорынның қызметін ұйымдастыра және басқара білу; кәсіби қызметтің мақсаттарын дербес айқындау, оларға қол жеткізу әдістері мен құралдарын таңдау және негіздеу; кәсіптік қызметтің нақты түріндегі тәуекелдерді айқындау, бағалау және алдын алу	Өз қызметі мен оқуының нәтижесі, бөлімше немесе кәсіпорын қызметі, ұжымды оқыту үшін дербестік пен жауапкершіліктің жоғары дәрежесі. Көптеген өзара байланысты факторларды қамтитын мәселелерді шешуді талап ететін кәсіби қызметтің белгілі бір түріндегі бейтаныс, күрделі және болжанбайтын жағдайларда көшбасшылықты көрсету мүмкіндігі. Стратегияны анықтау, бөлімшенің немесе кәсіпорынның процестері мен қызметін басқару мүмкіндігі.

2432-0-008	5	5	Бастамашылық және жоспарлау, ұйымдастыру және бақылау, процестердің орындалуын талдау және реттеу, өзгерістерді басқару	Қызмет көрсету/ немесе негізгі өндіріс	Автокөлік қызметін жетілдірудің жаңа әдістері мен тәсілдерін әзірлеу үшін негіз болатын ғылым және кәсіби қызмет саласындағы тұжырымдамалық Білім (оның ішінде инновациялық және пәнаралық). Белгілі бір салада қолданбалы сипаттағы жаңа білім құру	Құрылымдық бөлімшенің немесе кәсіпорынның қызметін ұйымдастыра және басқара білу; кәсіби қызметтің мақсаттарын дербес айқындау, оларға қол жеткізу әдістері мен құралдарын таңдау және негіздеу; кәсіптік қызметтің нақты түріндегі тәуекелдерді айқындау, бағалау және алдын алу	Өз қызметі мен оқуының нәтижесі, бөлімше немесе кәсіпорын қызметі, ұжымды оқыту үшін дербестік пен жауапкершіліктің жоғары дәрежесі. Көптеген өзара байланысты факторларды қамтитын мәселелерді шешуді талап ететін кәсіби қызметтің белгілі бір түріндегі бейтаныс, күрделі және болжанбайтын жағдайларда көшбасшылықты көрсету мүмкіндігі. Стратегияны анықтау, бөлімшенің немесе кәсіпорынның процестері мен қызметін басқару мүмкіндігі.
4-бөлім. Іргелес және өтпелі көмекші процестер							

8.6- кесте – «Автомобиль көлігімен жүктерді тасымалдау» кәсіби тобындағы біліктілік деңгейлерінің сипаттамасы

ҰКС сабақтары	СБ Ш деңгейі	ҰБ Ш деңгейі	Кезеңдер	Ұжымдық еңбек бөлінісіндегі рөлі	Білім	Дағдылар	Жеке құзыреттер
1-бөлім. Сабақтас және өтпелі басқару процестері							
1325-1-037 Қауіпсіздік қызметінің бастығы (көлікте)	6	6	Бастамашылық және жоспарлау, ұйымдастыру және бақылау, процестердің орындалуын талдау және реттеу, өзгерістерді басқару	Басқару	Автокөлік қызметін жетілдірудің жаңа әдістері мен тәсілдерін әзірлеу үшін негіз болатын ғылым және кәсіби қызмет саласындағы тұжырымдамалық Білім (оның ішінде инновациялық және пәнаралық). Белгілі бір салада қолданбалы сипаттағы жаңа білім құру	Құрылымдық бөлімшенің немесе кәсіпорынның қызметін ұйымдастыра және басқара білу; кәсіби қызметтің мақсаттарын дербес айқындау, оларға қол жеткізу әдістері мен құралдарын таңдау және негіздеу; кәсіптік қызметтің нақты түріндегі тәуекелдерді айқындау, бағалау және алдын алу	Өз қызметі мен оқуының нәтижесі, бөлімше немесе кәсіпорын қызметі, ұжымды оқыту үшін дербестік пен жауапкершіліктің жоғары дәрежесі. Көптеген өзара байланысты факторларды қамтитын мәселелерді шешуді талап ететін кәсіби қызметтің белгілі бір түріндегі бейтаныс, күрделі және болжанбайтын жағдайларда көшбасшылықты көрсету мүмкіндігі. Стратегияны анықтау, бөлімшенің немесе кәсіпорынның процестері мен қызметін басқару мүмкіндігі.

1325-1-044 Көліктегі басшы (басқарушы)	5	5	Процестердің орындалуын талдау және реттеу, өзгерістерді басқару	Басқару	Теориялық және практикалық білімнің кең ауқымы, көбінесе белгілі бір функционалды қызмет саласында мамандандырылған. Кәсіби мәселелерді шешу үшін қажетті ақпаратты өз бетінше іздеу	Шешудің әртүрлі тәсілдерін және оларды таңдауды көздейтін практикалық міндеттерді шеше білу; теориялық және практикалық білімді қолдана отырып, кәсіби мәселелерді шешудің әртүрлі, соның ішінде балама нұсқаларын дербес әзірлеу және ұсыну; қызметті ағымдағы және қорытынды бақылауды, бағалауды және түзетуді жүзеге асыру	Жағдайды және оның өзгеруін талдауды қажет ететін практикалық мәселелерді шешу үшін тәуелсіз қызмет ету қабілеті. Кәсіпорынның стратегиясы, саясаты мен мақсаттары шеңберіндегі Еңбек және оқу іс-әрекетінің процестерін дербес басқару және бақылау. Адамдардың шағын тобын басқару, міндеттер қою, мәселені талқылау және оларды шешу жолдары. Қорытындыларды дәлелдеу және ақпаратпен сауатты жұмыс жасау
1325-2-016 Автоколонна бастығы	5	5	Процестердің орындалуын талдау және реттеу, өзгерістерді басқару	Басқару	Теориялық және практикалық білімнің кең ауқымы, көбінесе белгілі бір функционалды қызмет саласында мамандандырылған. Кәсіби мәселелерді шешу үшін қажетті	Шешудің әртүрлі тәсілдерін және оларды таңдауды көздейтін практикалық міндеттерді шеше білу; теориялық және практикалық білімді қолдана отырып, кәсіби мәселелерді шешудің әртүрлі, соның	Жағдайды және оның өзгеруін талдауды қажет ететін практикалық мәселелерді шешу үшін тәуелсіз қызмет ету қабілеті. Кәсіпорынның стратегиясы, саясаты

					ақпаратты өз бетінше іздеу	ішінде балама нұсқаларын дербес әзірлеу және ұсыну; қызметті ағымдағы және қорытынды бақылауды, бағалауды және түзетуді жүзеге асыру	мен мақсаттары шеңберіндегі Еңбек және оқу іс-әрекетінің процестерін дербес басқару және бақылау. Адамдардың шағын тобын басқару, міндеттер қою, мәселені талқылау және оларды шешу жолдары. Қорытындыларды дәлелдеу және ақпаратпен сауатты жұмыс жасау
2-бөлім. Салалық процестер							
2432-0-003 Тасымалдауды ұйымдастыру жөніндегі Инженер	6	6	Бастамашылық және жоспарлау, ұйымдастыру және бақылау, процестердің орындалуын талдау және реттеу, өзгерістерді басқару	Негізгі өндіріс	Автокөлік қызметін жетілдірудің жаңа әдістері мен тәсілдерін әзірлеу үшін негіз болатын ғылым және кәсіби қызмет саласындағы тұжырымдамалық Білім (оның ішінде инновациялық және пәнаралық). Белгілі бір салада қолданбалы сипаттағы жаңа білім құру	Құрылымдық бөлімшенің немесе кәсіпорынның қызметін ұйымдастыра және басқара білу; кәсіби қызметтің мақсаттарын дербес айқындау, оларға қол жеткізу әдістері мен құралдарын таңдау және негіздеу; кәсіптік қызметтің нақты түріндегі тәуекелдерді айқындау, бағалау және алдын алу	Өз қызметі мен оқуының нәтижесі, бөлімше немесе кәсіпорын қызметі, ұжымды оқыту үшін дербестік пен жауапкершіліктің жоғары дәрежесі. Көптеген өзара байланысты факторларды қамтитын мәселелерді шешуді талап ететін кәсіби қызметтің белгілі бір түріндегі бейтаныс, күрделі және болжанбайтын

							жағдайларда көшбасшылықты көрсету мүмкіндігі. Стратегияны анықтау, бөлімшенің немесе кәсіпорынның процестері мен қызметін басқару мүмкіндігі.
8300-0-012 Көлік құралдарының супервайзері	4	4	Процестердің орындалуын реттеу, өзгерістерді басқару	Негізгі өндіріс	Кәсіптік даярлау процесінде және өз бетінше алған негізгі базалық білім	Қарапайым практикалық тапсырмаларды орындай білу; нұсқаулықта көрсетілген алгоритм бойынша әрекет ету тәсілін таңдау; іс-әрекеттерді жұмыс жағдайының шарттарына сәйкес түзету	Таныс тапсырмаларды орындау кезінде тәуелсіздік элементтері бар басшылық қызметі
8332-1-003 Қауіпті жүктерді тасымалдауға арналған жүк көлігінің жүргізушісі	3	3	Процестердің орындалуын реттеу, өзгерістерді басқару	Негізгі өндіріс	Кәсіптік даярлау процесінде және өз бетінше алған негізгі базалық білім	Қарапайым практикалық тапсырмаларды орындай білу; нұсқаулықта көрсетілген алгоритм бойынша әрекет ету тәсілін таңдау; іс-әрекеттерді жұмыс жағдайының шарттарына сәйкес түзету	Таныс тапсырмаларды орындау кезінде тәуелсіздік элементтері бар басшылық қызметі
8332-1-002 Жүк көлігінің жүргізушісі	3	3	Процестердің орындалуын реттеу, өзгерістерді басқару	Негізгі өндіріс	Кәсіптік даярлау процесінде және өз бетінше алған негізгі базалық білім	Қарапайым практикалық тапсырмаларды орындай білу; нұсқаулықта көрсетілген алгоритм бойынша әрекет ету тәсілін таңдау; іс-	Таныс тапсырмаларды орындау кезінде тәуелсіздік элементтері бар басшылық қызметі

						әрекеттерді жұмыс жағдайының шарттарына сәйкес түзету	
3-бөлім. Дайындық салааралық процестер							
2432-0-008 Логистика маманы	5	5	Процестердің орындалуын талдау және реттеу, өзгерістерді басқару	Қызмет көрсету/ немесе негізгі өндіріс	Теориялық және практикалық білімнің кең ауқымы, көбінесе белгілі бір функционалды қызмет саласында мамандандырылған. Кәсіби мәселелерді шешу үшін қажетті ақпаратты өз бетінше іздеу	Шешудің әртүрлі тәсілдерін және оларды таңдауды көздейтін практикалық міндеттерді шеше білу; теориялық және практикалық білімді қолдана отырып, кәсіби мәселелерді шешудің әртүрлі, соның ішінде балама нұсқаларын дербес әзірлеу және ұсыну; қызметті ағымдағы және қорытынды бақылауды, бағалауды және түзетуді жүзеге асыру	Жағдайды және оның өзгеруін талдауды қажет ететін практикалық мәселелерді шешу үшін тәуелсіз қызмет ету қабілеті. Кәсіпорынның стратегиясы, саясаты мен мақсаттары шеңберіндегі Еңбек және оқу іс-әрекетінің процестерін дербес басқару және бақылау. Адамдардың шағын тобын басқару, міндеттер қою, мәселені талқылау және оларды шешу жолдары. Қорытындыларды дәлелдеу және ақпаратпен сауатты жұмыс жасау
4-бөлім. Іргелес және өтпелі көмекші процестер							
3157-2-001 Автомобиль көлігі диспетчері	3	3	Процестердің орындалуын реттеу, өзгерістерді	Қызмет көрсету/ немесе негізгі өндіріс	Кәсіптік даярлау процесінде және өз бетінше алған негізгі базалық білім	Қарапайым практикалық тапсырмаларды орындай білу; нұсқаулықта көрсетілген алгоритм	Таныс тапсырмаларды орындау кезінде тәуелсіздік элементтері бар

			басқару			бойынша әрекет ету тәсілін таңдау; іс-әрекеттерді жұмыс жағдайының шарттарына сәйкес түзету	Басшылық Қызметі
--	--	--	---------	--	--	---	------------------

8.7- кесте – «Автостанциялар мен автовокзалдардың қызметі» кәсіби тобындағы біліктілік деңгейлерінің сипаттамасы

ҰКС сабақтары	СБ Ш деңгейі	ҰБ Ш деңгейі	Кезеңдер	Ұжымдық еңбек бөлінісіндегі рөлі	Білім	Дағдылар	Жеке құзыреттер
1-бөлім. Сабақтас және өтпелі басқару процестері							
1210-0-030 Автокөлік кәсіпорнының директоры	6	6	Бастамашылық және жоспарлау, ұйымдастыру және бақылау, процестердің орындалуын талдау және реттеу, өзгерістерді басқару	Негізгі өндіріс	Кәсіби қызметтің нақты түріндегі тереңдетілген теориялық және практикалық білім (оның ішінде инновациялық). Кәсіби ақпаратты өз бетінше іздеу, талдау және бағалау	Құрылымдық бөлімшенің немесе кәсіпорынның қызметін ұйымдастыру және басқару; кәсіби қызметтің мақсаттарын дербес анықтау, оларға қол жеткізу әдістері мен құралдарын таңдау және негіздеу; кәсіптік қызметтің нақты түріндегі тәуекелдерді анықтау, бағалау және алдын алу; әртүрлі, соның ішінде инновациялық, тәсілдер мен әдістерді, пәнаралық білімді пайдалана отырып, технологиялық немесе әдістемелік	Өз қызметі мен оқуының нәтижесі, бөлімше немесе кәсіпорын қызметі, ұжымды оқыту үшін дербестік пен жауапкершіліктің жоғары дәрежесі. Көптеген өзара байланысты факторларды қамтитын мәселелерді шешуді талап ететін кәсіби қызметтің белгілі бір түріндегі бейтаныс, күрделі және болжанбайтын жағдайларда көшбасшылықты

						сипаттағы проблемаларды шешу	көрсету мүмкіндігі. Стратегияны анықтау, бөлімшенің немесе кәсіпорынның процестері мен қызметін басқару мүмкіндігі.
2-бөлім. Салалық процестер							
3-бөлім. Дайындық салааралық процестер							
4-бөлім. Іргелес және өтпелі көмекші процестер							
4224-9-004 Зал бойынша кезекші (вокзал, спорт және т. б.)	4	4	Процестердің орындалуын реттеу, өзгерістерді басқару	Қызмет көрсету/ немесе негізгі өндіріс	Кәсіптік даярлау процесінде және өз бетінше алған негізгі базалық білім	Қарапайым практикалық тапсырмаларды орындай білу; нұсқаулықта көрсетілген алгоритм бойынша әрекет ету тәсілін таңдау; іс-әрекеттерді жұмыс жағдайының шарттарына сәйкес түзету	Таныс тапсырмаларды орындау кезінде тәуелсіздік элементтері бар басшылық қызметі
5220-2-003 Бақылаушы-кассир	3	3	Процестердің орындалуын реттеу, өзгерістерді басқару	Қызмет көрсету/ немесе негізгі өндіріс	Кәсіптік даярлау процесінде және өз бетінше алған негізгі базалық білім	Қарапайым практикалық тапсырмаларды орындай білу; нұсқаулықта көрсетілген алгоритм бойынша әрекет ету тәсілін таңдау; іс-әрекеттерді жұмыс жағдайының шарттарына сәйкес түзету	Таныс тапсырмаларды орындау кезінде тәуелсіздік элементтері бар басшылық қызметі

8.8- кесте – «Диспетчерлік басқару» кәсіби тобындағы біліктілік деңгейлерінің сипаттамасы

ҰКС сабақтары	СБ Ш деңгейі	ҰБ Ш деңгейі	Кезеңдер	Ұжымдық еңбек бөлінісіндегі рөлі	Білім	Дағдылар	Жеке құзыреттер
1-бөлім. Сабақтас және өтпелі басқару процестері							
2-бөлім. Салалық процестер							
1325-1-005 Бас диспетчер (көлікте)	4	4	Процестердің орындалуын реттеу, өзгерістерді басқару	Негізгі өндіріс	Кәсіптік даярлау процесінде және өз бетінше алған негізгі базалық білім	Қарапайым практикалық тапсырмаларды орындай білу; нұсқаулықта көрсетілген алгоритм бойынша әрекет ету тәсілін таңдау; іс-әрекеттерді жұмыс жағдайының шарттарына сәйкес түзету	Таныс тапсырмаларды орындау кезінде тәуелсіздік элементтері бар басшылық қызметі
3-бөлім. Дайындау салааралық процестер							
4322-3-007 Оператор службы движения (перевозок)	3	3	Процестердің орындалуын реттеу, өзгерістерді басқару	Қызмет көрсету/ немесе негізгі өндіріс	Кәсіптік даярлау процесінде және өз бетінше алған негізгі базалық білім	Қарапайым практикалық тапсырмаларды орындай білу; нұсқаулықта көрсетілген алгоритм бойынша әрекет ету тәсілін таңдау; іс-әрекеттерді жұмыс жағдайының шарттарына сәйкес түзету	Таныс тапсырмаларды орындау кезінде тәуелсіздік элементтері бар басшылық қызметі
4-бөлім. Іргелес және өтпелі көмекші процестер							

8.9- кесте – «Автомобиль тұрақтары мен ақылы автотұрақтардың қызметі» кәсіби тобындағы біліктілік деңгейлерінің сипаттамасы

ҰКС сабақтары	СБ Ш деңгейі	ҰБ Ш деңгейі	Кезеңдер	Ұжымдық еңбек бөлінісіндегі рөлі	Білім	Дағдылар	Жеке құзыреттер
1-бөлім. Сабақтас және өтпелі басқару процестері							
2-бөлім. Салалық процестер							
3151-3-001 Автотұрақ бақылаушысы	3	3	Процестердің орындалуын реттеу, өзгерістерді басқару	Негізгі өндіріс	Кәсіптік даярлау процесінде және өз бетінше алған негізгі базалық білім	Қарапайым практикалық тапсырмаларды орындай білу; нұсқаулықта көрсетілген алгоритм бойынша әрекет ету тәсілін таңдау; іс-әрекеттерді жұмыс жағдайының шарттарына сәйкес түзету	Таныс тапсырмаларды орындау кезінде тәуелсіздік элементтері бар басшылық қызметі
3151-3-002 Автокөлік қызметтерін бақылаушы	2	2	Процестердің орындалуын реттеу, өзгерістерді басқару	Негізгі өндіріс	Кәсіптік даярлау процесінде және өз бетінше алған негізгі базалық білім	Қарапайым практикалық тапсырмаларды орындай білу; нұсқаулықта көрсетілген алгоритм бойынша әрекет ету тәсілін таңдау; іс-әрекеттерді жұмыс жағдайының шарттарына сәйкес түзету	Таныс тапсырмаларды орындау кезінде тәуелсіздік элементтері бар басшылық қызметі
3-бөлім. Дайындық салааралық процестер							
4-бөлім. Іргелес және өтпелі көмекші процестер							

8.10- кесте – «Тіркеп сүйреу және жолда техникалық көмек көрсету» кәсіби тобындағы біліктілік деңгейлерінің сипаттамасы

ҰКС сабақтары	СБ Ш деңгейі	ҰБ Ш деңгейі	Кезеңдер	Ұжымдық еңбек бөлінісіндегі рөлі	Білім	Дағдылар	Жеке құзыреттер
1-бөлім. Сабақтас және өтпелі басқару процестері							
2-бөлім. Салалық процестер							
8332-4-001 Авариялық - құтқару (газдан құтқару) автомобильінің жүргізушісі	4	4	Процестердің орындалуын реттеу, өзгерістерді басқару	Негізгі өндіріс	Кәсіптік даярлау процесінде және өз бетінше алған негізгі базалық білім	Қарапайым практикалық тапсырмаларды орындай білу; нұсқаулықта көрсетілген алгоритм бойынша әрекет ету тәсілін таңдау; іс-әрекеттерді жұмыс жағдайының шарттарына сәйкес түзету	Таныс тапсырмаларды орындау кезінде тәуелсіздік элементтері бар басшылық қызметі
7231-9-002 Автослесарь	3	3	Процестердің орындалуын реттеу, өзгерістерді басқару	Негізгі өндіріс	Кәсіптік даярлау процесінде және өз бетінше алған негізгі базалық білім	Қарапайым практикалық тапсырмаларды орындай білу; нұсқаулықта көрсетілген алгоритм бойынша әрекет ету тәсілін таңдау; іс-әрекеттерді жұмыс жағдайының шарттарына сәйкес түзету	Таныс тапсырмаларды орындау кезінде тәуелсіздік элементтері бар басшылық қызметі
8332-5-003 Эвакуатор жүргізушісі	2	2	Процестердің орындалуын реттеу, өзгерістерді басқару	Негізгі өндіріс	Кәсіптік даярлау процесінде және өз бетінше алған негізгі базалық білім	Қарапайым практикалық тапсырмаларды орындай білу; нұсқаулықта көрсетілген алгоритм бойынша әрекет ету тәсілін таңдау; іс-	Таныс тапсырмаларды орындау кезінде тәуелсіздік элементтері бар басшылық қызметі

						әрекеттерді жұмыс жағдайының шарттарына сәйкес түзету	
3-бөлім. Дайындық салааралық процестер							
4-бөлім. Іргелес және өтпелі көмекші процестер							
3157-2-001 Автомобиль көлігі диспетчері	4	4	Процестердің орындалуын реттеу, өзгерістерді басқару	Қызмет көрсету/ немесе негізгі өндіріс	Кәсіптік даярлау процесінде және өз бетінше алған негізгі базалық білім	Қарапайым практикалық тапсырмаларды орындай білу; нұсқаулықта көрсетілген алгоритм бойынша әрекет ету тәсілін таңдау; іс-әрекеттерді жұмыс жағдайының шарттарына сәйкес түзету	Таныс тапсырмаларды орындау кезінде тәуелсіздік элементтері бар басшылық қызметі

8.11- кесте – «Автокөлік құралдарын мерзімді техникалық қарап-тексеру» кәсіби тобындағы біліктілік деңгейлерінің сипаттамасы

ҰКС сабақтары	СБ Ш деңгейі	ҰБ Ш деңгейі	Кезеңдер	Ұжымдық еңбек бөлінісіндегі рөлі	Білім	Дағдылар	Жеке құзыреттер
1-бөлім. Сабақтас және өтпелі басқару процестері							
1325-1-036 Қызмет бастығы (көлікте)	6	6	Бастамашылық және жоспарлау, ұйымдастыру және бақылау, процестердің орындалуын талдау және реттеу,	Басқару	Автокөлік қызметін жетілдірудің жаңа әдістері мен тәсілдерін әзірлеу үшін негіз болатын ғылым және кәсіби қызмет саласындағы тұжырымдамалық Білім (оның ішінде	Құрылымдық бөлімшенің немесе кәсіпорынның қызметін ұйымдастыра және басқара білу; кәсіби қызметтің мақсаттарын дербес айқындау, оларға қол жеткізу әдістері мен құралдарын таңдау және	Өз қызметі мен оқуының нәтижесі, бөлімше немесе кәсіпорын қызметі, ұжымды оқыту үшін дербестік пен жауапкершіліктің жоғары дәрежесі. Көптеген өзара

			өзгерістерді басқару		инновациялық және пәнаралық). Белгілі бір салада қолданбалы сипаттағы жаңа білім құру	негіздеу; кәсіптік қызметтің нақты түріндегі тәуекелдерді айқындау, бағалау және алдын алу	байланысты факторларды қамтитын мәселелерді шешуді талап ететін кәсіби қызметтің белгілі бір түріндегі бейтаныс, күрделі және болжанбайтын жағдайларда көшбасшылықты көрсету мүмкіндігі. Стратегияны анықтау, бөлімшенің немесе кәсіпорынның процестері мен қызметін басқару мүмкіндігі.
2-бөлім. Салалық процестер							
2144-6-003 Жол көлігі инженері	4	4	Процестердің орындалуын реттеу, өзгерістерді басқару	Негізгі өндіріс	Кәсіптік даярлау процесінде және өз бетінше алған негізгі базалық білім	Қарапайым практикалық тапсырмаларды орындай білу; нұсқаулықта көрсетілген алгоритм бойынша әрекет ету тәсілін таңдау; іс-әрекеттерді жұмыс жағдайының шарттарына сәйкес түзету	Таныс тапсырмаларды орындау кезінде тәуелсіздік элементтері бар басшылық қызметі
3115-1-001 Механик (жалпы профиль)	4	4	Процестердің орындалуын реттеу, өзгерістерді басқару	Негізгі өндіріс	Кәсіптік даярлау процесінде және өз бетінше алған негізгі базалық білім	Қарапайым практикалық тапсырмаларды орындай білу; нұсқаулықта көрсетілген алгоритм бойынша әрекет ету тәсілін таңдау; іс-	Таныс тапсырмаларды орындау кезінде тәуелсіздік элементтері бар басшылық қызметі

						әрекеттерді жұмыс жағдайының шарттарына сәйкес түзету	
3115-1-016	3	3	Процестердің орындалуын реттеу, өзгерістерді басқару	Негізгі өндіріс	Кәсіптік даярлау процесінде және өз бетінше алған негізгі базалық білім	Қарапайым практикалық тапсырмаларды орындай білу; нұсқаулықта көрсетілген алгоритм бойынша әрекет ету тәсілін таңдау; іс-әрекеттерді жұмыс жағдайының шарттарына сәйкес түзету	Таныс тапсырмаларды орындау кезінде тәуелсіздік элементтері бар басшылық қызметі
3-бөлім. Дайындық салааралық процестер							
4-бөлім. Іргелес және өтпелі көмекші процестер							

8.12- кесте – «Оқыту» кәсіби тобындағы біліктілік деңгейлерінің сипаттамасы

ҰКС сабақтары	СБ Ш деңгейі	ҰБ Ш деңгейі	Кезеңдер	Ұжымдық еңбек бөлінісіндегі рөлі	Білім	Дағдылар	Жеке құзыреттер
1-бөлім. Сабақтас және өтпелі басқару процестері							
1210-0-026	6	6	Бастамашылық және жоспарлау, ұйымдастыру және бақылау, процестердің орындалуын талдау және	Басқару	Автокөлік қызметін жетілдірудің жаңа әдістері мен тәсілдерін әзірлеу үшін негіз болатын ғылым және кәсіби қызмет саласындағы тұжырымдамалық	Құрылымдық бөлімшенің немесе кәсіпорынның қызметін ұйымдастыра және басқара білу; кәсіби қызметтің мақсаттарын дербес айқындау, оларға қол жеткізу әдістері мен құралдарын таңдау және	Өз қызметі мен оқуының нәтижесі, бөлімше немесе кәсіпорын қызметі, ұжымды оқыту үшін дербестік пен жауапкершіліктің жоғары дәрежесі.

			реттеу, өзгерістерді басқару		Білім (оның ішінде инновациялық және пәнаралық). Белгілі бір салада қолданбалы сипаттағы жаңа білім құру	негіздеу; кәсіптік қызметтің нақты түріндегі тәуекелдерді айқындау, бағалау және алдын алу	Көптеген өзара байланысты факторларды қамтитын мәселелерді шешуді талап ететін кәсіби қызметтің белгілі бір түріндегі бейтаныс, күрделі және болжанбайтын жағдайларда көшбасшылықты көрсету мүмкіндігі. Стратегияны анықтау, бөлімшенің немесе кәсіпорынның процестері мен қызметін басқару мүмкіндігі.
1345-0-022 Біліктілікті арттыру орталығының басшысы	6	6	Бастамашылық және жоспарлау, ұйымдастыру және бақылау, процестердің орындалуын талдау және реттеу, өзгерістерді басқару	Басқару	Автокөлік қызметін жетілдірудің жаңа әдістері мен тәсілдерін әзірлеу үшін негіз болатын ғылым және кәсіби қызмет саласындағы тұжырымдамалық Білім (оның ішінде инновациялық және пәнаралық). Белгілі бір салада қолданбалы сипаттағы жаңа білім құру	Құрылымдық бөлімшенің немесе кәсіпорынның қызметін ұйымдастыра және басқара білу; кәсіби қызметтің мақсаттарын дербес айқындау, оларға қол жеткізу әдістері мен құралдарын таңдау және негіздеу; кәсіптік қызметтің нақты түріндегі тәуекелдерді айқындау, бағалау және алдын алу	Өз қызметі мен оқуының нәтижесі, бөлімше немесе кәсіпорын қызметі, ұжымды оқыту үшін дербестік пен жауапкершіліктің жоғары дәрежесі. Көптеген өзара байланысты факторларды қамтитын мәселелерді шешуді талап ететін кәсіби қызметтің белгілі бір түріндегі

							бейтаныс, күрделі және болжанбайтын жағдайларда көшбасшылықты көрсету мүмкіндігі. Стратегияны анықтау, бөлімшенің немесе кәсіпорынның процестері мен қызметін басқару мүмкіндігі.
2-бөлім. Салалық процестер							
2344-3-005 Жол қозғалысын ұйымдастыру бойынша оқытушы	5	5	Процестердің орындалуын талдау және реттеу, өзгерістерді басқару	Негізгі өндіріс	Теориялық және практикалық білімнің кең ауқымы, көбінесе белгілі бір функционалды қызмет саласында мамандандырылған. Кәсіби мәселелерді шешу үшін қажетті ақпаратты өз бетінше іздеу	Шешудің әртүрлі тәсілдерін және оларды таңдауды көздейтін практикалық міндеттерді шеше білу; теориялық және практикалық білімді қолдана отырып, кәсіби мәселелерді шешудің әртүрлі, соның ішінде балама нұсқаларын дербес әзірлеу және ұсыну; қызметті ағымдағы және қорытынды бақылауды, бағалауды және түзетуді жүзеге асыру	Жағдайды және оның өзгеруін талдауды қажет ететін практикалық мәселелерді шешу үшін тәуелсіз қызмет ету қабілеті. Кәсіпорынның стратегиясы, саясаты мен мақсаттары шеңберіндегі Еңбек және оқу іс-әрекетінің процестерін дербес басқару және бақылау. Адамдардың шағын тобын басқару, міндеттер қою, мәселені талқылау және оларды шешу жолдары. Қорытындыларды

							дәлелдеу және ақпаратпен сауатты жұмыс жасау
2344-3-005 Жол қозғалысын ұйымдастыру бойынша оқытушы	5	5	Процестердің орындалуын талдау және реттеу, өзгерістерді басқару	Негізгі өндіріс	Теориялық және практикалық білімнің кең ауқымы, көбінесе белгілі бір функционалды қызмет саласында мамандандырылған. Кәсіби мәселелерді шешу үшін қажетті ақпаратты өз бетінше іздеу	Шешудің әртүрлі тәсілдерін және оларды таңдауды көздейтін практикалық міндеттерді шеше білу; теориялық және практикалық білімді қолдана отырып, кәсіби мәселелерді шешудің әртүрлі, соның ішінде балама нұсқаларын дербес әзірлеу және ұсыну; қызметті ағымдағы және қорытынды бақылауды, бағалауды және түзетуді жүзеге асыру	Жағдайды және оның өзгеруін талдауды қажет ететін практикалық мәселелерді шешу үшін тәуелсіз қызмет ету қабілеті. Кәсіпорынның стратегиясы, саясаты мен мақсаттары шеңберіндегі Еңбек және оқу іс-әрекетінің процестерін дербес басқару және бақылау. Адамдардың шағын тобын басқару, міндеттер қою, мәселені талқылау және оларды шешу жолдары. Қорытындыларды дәлелдеу және ақпаратпен сауатты жұмыс жасау
5170-1-002 Автомектеп нұсқаушысы	4	4	Процестердің орындалуын реттеу, өзгерістерді басқару	Негізгі өндіріс	Кәсіптік даярлау процесінде және өз бетінше алған негізгі базалық білім	Қарапайым практикалық тапсырмаларды орындай білу; нұсқаулықта көрсетілген алгоритм бойынша әрекет ету тәсілін таңдау; іс-	Таныс тапсырмаларды орындау кезінде тәуелсіздік элементтері бар басшылық қызметі

						әрекеттерді жұмыс жағдайының шарттарына сәйкес түзету	
2344-3-001 Көлік қызметтері саласындағы өндірістік оқыту шебері	4	4	Процестердің орындалуын реттеу, өзгерістерді басқару	Негізгі өндіріс	Кәсіптік даярлау процесінде және өз бетінше алған негізгі базалық білім	Қарапайым практикалық тапсырмаларды орындай білу; нұсқаулықта көрсетілген алгоритм бойынша әрекет ету тәсілін таңдау; іс-әрекеттерді жұмыс жағдайының шарттарына сәйкес түзету	Таныс тапсырмаларды орындау кезінде тәуелсіздік элементтері бар басшылық қызметі
1345-0-015 Оқу орталығының шебері	4	4	Процестердің орындалуын реттеу, өзгерістерді басқару	Негізгі өндіріс	Кәсіптік даярлау процесінде және өз бетінше алған негізгі базалық білім	Қарапайым практикалық тапсырмаларды орындай білу; нұсқаулықта көрсетілген алгоритм бойынша әрекет ету тәсілін таңдау; іс-әрекеттерді жұмыс жағдайының шарттарына сәйкес түзету	Таныс тапсырмаларды орындау кезінде тәуелсіздік элементтері бар басшылық қызметі
5170-1-003 Жүргізуші нұсқаушысы	4	4	Процестердің орындалуын реттеу, өзгерістерді басқару	Негізгі өндіріс	Кәсіптік даярлау процесінде және өз бетінше алған негізгі базалық білім	Қарапайым практикалық тапсырмаларды орындай білу; нұсқаулықта көрсетілген алгоритм бойынша әрекет ету тәсілін таңдау; іс-әрекеттерді жұмыс жағдайының шарттарына сәйкес түзету	Таныс тапсырмаларды орындау кезінде тәуелсіздік элементтері бар басшылық қызметі
3-бөлім. Дайындық салааралық процестер							
4-бөлім. Іргелес және өтпелі көмекші процестер							

2422-2-003 Оқу жұмысының үйлестірушісі	5	5	Процестердің орындалуын талдау және реттеу, өзгерістерді басқару	Қызмет көрсету/ немесе негізгі өндіріс	Теориялық және практикалық білімнің кең ауқымы, көбінесе белгілі бір функционалды қызмет саласында мамандандырылған. Кәсіби мәселелерді шешу үшін қажетті ақпаратты өз бетінше іздеу	Шешудің әртүрлі тәсілдерін және оларды таңдауды көздейтін практикалық міндеттерді шеше білу; теориялық және практикалық білімді қолдана отырып, кәсіби мәселелерді шешудің әртүрлі, соның ішінде балама нұсқаларын дербес әзірлеу және ұсыну; қызметті ағымдағы және қорытынды бақылауды, бағалауды және түзетуді жүзеге асыру	Жағдайды және оның өзгеруін талдауды қажет ететін практикалық мәселелерді шешу үшін тәуелсіз қызмет ету қабілеті. Кәсіпорынның стратегиясы, саясаты мен мақсаттары шеңберіндегі Еңбек және оқу іс-әрекетінің процестерін дербес басқару және бақылау. Адамдардың шағын тобын басқару, міндеттер қою, мәселені талқылау және оларды шешу жолдары. Қорытындыларды дәлелдеу және ақпаратпен сауатты жұмыс жасау
---	---	---	--	--	--	--	--

9. Кәсіптік топтарда кәсіптерді көрсете отырып, Кәсіптік біліктіліктің функционалдық картасы (1-қосымшаға сәйкес);

10. СБШ-дағы кәсіптік біліктілік картасы 2008 (ISCO-08) және ҰКС (2-қосымшаға сәйкес) сабақтарының халықаралық стандарттық сыныптамасын ескере отырып.